

Anton de Kom Universiteit van Suriname

Bibliotheek

Universiteitscomplex, Leysweg 86, Paramaribo, Suriname, Postbus 9212
Telefoon (597)464547, Fax (597)434211, E-mail: adekbib@uvs.edu

APPROVAL

NAAM: Kheda W

verleent aan de AdeKUS kosteloos de niet-exclusieve toestemming om haar/~~zijn~~ afstudeerscriptie via de catalogus full-text beschikbaar te stellen aan gebruikers binnen en buiten de AdeKUS.

Plaats en datum, ... 5 juli 2019 .....

Handtekening: Kheda W

Anton de Kom Universiteit van Suriname
Faculteit der Juridische Wetenschappen

SLACHTOFFERHULP IN HET STRAFRECHT

Thesis ter verkrijging van de graad in Bachelor of Laws (LLB)

Bachelor Rechten
Kheda Wandana
Begeleider: mr. J. Kasdipowidjojo
Paramaribo, Augustus 2017

Inhoudsopgave

Voorwoord

Samenvatting

Inleiding 1

Hoofdstuk 1 Genoegdoening aan slachtoffers 4

1.1 Genoegdoening in juridische context 4

1.2 Kenmerken en karakteristieken van genoegdoening in een juridisch georiënteerde context 5

1.3 Genoegdoening aan slachtoffers en nabestaanden langs strafrechtelijke weg 8

1.4 De verhouding tussen straf en genoegdoening..... 11

Hoofdstuk 2 De positie van het slachtoffer in het strafprocesrecht 17

2.1 Hoedanigheden van het slachtoffer in het strafproces 17

2.2 Schadevergoeding 20

2.3 Huidige manieren voor het bestraffen van de dader 22

2.4 Overige actoren in het strafproces..... 24

2.5 Gevolgen van Slachtofferschap..... 27

2.5.1 Financieel-materiële gevolgen..... 27

2.5.2 Lichamelijke gevolgen 28

2.5.3 Psychologische gevolgen..... 29

2.5.4 Sociaal-gedragsmatige gevolgen 30

2.5.5 Secundaire victimisering 30

Hoofdstuk 3 Aandacht voor slachtofferschap 31

3.1 Slachtofferhulp in Nederland 31

3.2 Rechten van het slachtoffer 33

3.3 Slachtoffergerichte instanties in Suriname..... 38

Conclusies

Aanbevelingen

Lijst van geraadpleegde bronnen

Voorwoord

Deze thesis is geschreven in het kader van mijn afstuderen aan de Faculteit der Juridische Wetenschappen aan de Anton de Kom Universiteit van Suriname. Vanaf mei 2017 tot en met augustus 2017 ben ik bezig geweest met het onderzoek en het schrijven van deze thesis. Al voor het aanvatten van de opleiding was ik geboeid door het strafrecht. Deze interesse werd tijdens de studies enkel geprikkeld en aangewakkerd. Ik heb gekozen voor het onderwerp “Slachtofferhulp in het Strafrecht”, omdat de criminaliteit in Suriname de laatste tijden enorm is gestegen en de samenleving blijft klagen over de aanpak van de criminaliteit. Velen eisen dat er hard wordt opgetreden door de overheid tegen de daders, zodat criminaliteit hierdoor afneemt. Maar er wordt weinig of zelfs nauwelijks gesproken over genoegdoening aan de slachtoffers en dat is heel erg verbazend. Slachtoffers hebben behoefte aan een bepaalde vorm van tegemoetkoming, vanwege hun geschokte of gekrenkt (rechts)gevoel. Over het algemeen brengt slachtofferschap ook schade met zich mee, die eigenlijk op een bepaalde wijze gecompenseerd moet worden. Het bovenstaande heeft mij daarom geïnspireerd om mij verder te verdiepen in dit onderwerp.

Ik hoop dat men als gevolg van deze thesis, zich in de toekomst verder zal verdiepen in dit onderwerp en het een essentiële bijdrage kan leveren om slachtoffers de nodige hulp te verschaffen en om zijn positie te versterken binnen het strafrecht.

Bij dezen wil ik graag mijn begeleider, Mr. J. Kasdipowidjojo bedanken voor de fijne begeleiding en zijn ondersteuning tijdens dit traject. Ook wil ik alle respondenten bedanken die mee hebben gewerkt aan dit onderzoek. Met hun medewerking heb ik dit onderzoek kunnen voltooien. Tot slot wil ik mijn ouders in het bijzonder bedanken. Hun wijsheid en motiverende woorden hebben mij geholpen om mijn opleiding met succesvol te kunnen afronden.

Ik wens u veel leesplezier toe.

Kheda Wandana

Paramaribo, Augustus 2017

Samenvatting

Een slachtoffer is iemand die een schokkende gebeurtenis heeft ervaren en als gevolg daarvan leed en schade heeft overgehouden. Hierdoor hebben zij behoefte aan een bepaalde vorm van genoegdoening. Maar genoegdoening aan slachtoffers is geen wettelijke term en vormt geen zelfstandig strafrechtelijke leerstuk. Met genoegdoening bedoeld men dat er iets gedaan moet worden door de dader/schuldige in de richting van het slachtoffer, zodat hun goede verhouding in de toekomst (weer) kan worden hersteld. Strafrecht integendeel is publiekrecht en daarbij gaat het om de relatie tussen overheid en burgers. De vorm van genoegdoening is moeilijk vast te stellen en het dient voldoende te zijn. Het kan in de vorm van een gebaar, erkenning, zoengeld of een bepaald lijden.

Genoegdoening is geen doel van het strafrecht. Het strafrecht heeft als doel het handhaven van de rechtsorde. Op elk misdrijf is er een sanctie vastgesteld in het WvSr., die als doel moet hebben dat de dader een leed opgelegd krijgt, die hij zwaarder zal vinden dan het voordeel die hij uit het misdrijf heeft kunnen halen. Vergelding en preventie zijn strafdoelen binnen de notie van genoegdoening. Bij preventie gaat het om het afschrikkingseffect, zodat anderen zich in de toekomst niet schuldig maken aan een soortgelijk strafbaar feit.

De rechter moet het conflict tussen dader en slachtoffer oplossen op een juridische niveau en let hierbij niet op gevoelens van wraak, verzoening en genoegdoening.

In het verleden waren slachtoffers vage fenomenen binnen het strafprocesrecht. Nog steeds zijn zij geen volwaardige procespartij, maar in de loop der tijd is er toch meer aandacht besteed aan de positie van het slachtoffer. Zo zien wij zowel op nationaal als internationaal vlak dat er heel wat rechten van het slachtoffer zijn vastgelegd. Er zijn thans heel wat slachtoffergerichte instanties, waar zij terecht kunnen voor juridische, emotionele of praktische hulp.

Binnen het herstelrecht staat het slachtoffer centraal en ligt de prioriteit op herstel van de schade, leed en sociale onrust die door het misdrijf is ontstaan. Ook gaat het om herstel van de relatie tussen beide partijen. Dit fenomeen past goed in het stelsel van genoegdoening. De beweging rondom 'restorative justice' is daarom van mening dat het strafrecht dient te worden aangepast, zodat er meer aandacht voor het slachtoffer komt. Dit besluit is zeer moeilijk te realiseren, omdat

het de andere strafdoelen en functies kan vervagen. Daarom is het aangeraden om genoegdoening te realiseren langs bestaande strafrechtelijke weg.

In Nederland hebben slachtoffers of diens nabestaanden het spreekrecht. Hiermee kunnen zij de verdachte confronteren met de gevolgen die het strafbaar feit voor hen teweeg heeft gebracht. Dit geeft het slachtoffer de mogelijkheid om in een beperkte mate te participeren in het proces. Om middels het spreekrecht de genoegdoening te dienen is het van eminent belang dat de verdachte aanwezig is op de zitting en ook antwoord geeft op wat er gezegd wordt. Hiermee kan het slachtoffer een bepaalde vorm van erkenning krijgen. Dit omdat genoegdoening een bepaald gebaar vereist van de dader in de richting van het slachtoffer. Het zwijgen van de verdachte of een ongewenst antwoord van hem belemmert de genoegdoening. In Suriname komt het spreekrecht niet voor.

In Nederland zijn er fondsen opgericht, waar slachtoffers van een misdrijf de geleden schade kan verhalen. Dat ontbreekt in Suriname, maar gezien dat Suriname een Derde Wereldland is, kan er niet geëist worden om zoiets zo spoedig mogelijk in Suriname te introduceren.

Inleiding

In het dagelijks leven worden wij veel opgeschrikt door berichten over diverse soorten strafbare feiten. Hierbij kunnen wij veel denken aan verkrachting, diefstal met zware mishandeling, moord, autodiefstal, diefstal uit auto, oplichting, etc. De burgers klagen over de aanpak van criminaliteit en eisen zwaardere straffen voor de misdadigers. Gelet op de toenemende criminaliteit en het steeds groter worden van het aantal slachtoffers, zou het ongeloofwaardig zijn om voorbij te gaan aan de belangen van de slachtoffers van deze delicten. Maar wat wordt er gedaan om het gekrenkte rechtsgevoel bij het slachtoffer weg te nemen? Leeft de eis van genoegdoening van het slachtoffer wel onder de samenleving en in hoeverre wordt er aandacht aan geschonken? Deze vragen vormen de aanleiding tot onderhavig onderzoek.

Als men denkt aan genoegdoening, bedoeld men over het algemeen iets goedmaken of tegemoetkomen. Genogdoening is geen wettelijke term en ook geen zelfstandig strafrechtelijk leerstuk. Er moet sprake zijn van een begane onrecht door de dader, waardoor het slachtoffer behoefte heeft aan een bepaalde vorm van tegemoetkoming voor het gekrenkte rechtsgevoel. Als de rol van het slachtoffer wordt erkend binnen het strafproces, bevredigt dat zijn rechtsgevoel en van het publiek en kan deze verder een bijdrage leveren aan het wegvallen van de behoefte om wraak te nemen.

De wettelijke mogelijkheden om het slachtoffer tegemoet te komen voor de geleden schade, zowel de materiële als immateriële schade, is zeer beperkt volgens ons huidig strafrecht. Verder is een schadevergoeding aan het slachtoffer in bepaalde opzichten veel meer geoorloofd dan een andere straf als de gevangenisstraf of de geldboete. Dit omdat er hierbij de relatie tussen het delict en de straf duidelijk naar voren wordt gebracht.

In het Surinaams strafprocesrecht zijn slachtoffers vage fenomenen. Slachtoffers hebben ook heel wat rechten, die ook internationaal zijn vastgelegd.

De probleemstelling van deze thesis luidt als volgt: “Hoe verhoudt de genoegdoening aan slachtoffers in het strafrecht zich tot de begrippen zoals vergelding, herstel, schadevergoeding, boete en verzoening?”

De probleemstelling wordt uitgewerkt aan de hand van de volgende sub vragen:

- Wat houdt genoegdoening aan slachtoffers in?
- Wat is de positie van slachtoffers in het strafprocesrecht?
- Welke gevolgen brengt het slachtofferschap met zich mee?
- Op welke wijze tracht men hulp te verlenen aan het slachtoffer?
- Wat dient er gedaan te worden om de positie van slachtoffers binnen ons strafprocesrecht te versterken?

Maatschappelijke relevantie

Een ieder kan misschien wel eens slachtoffer worden van een strafbaar feit. De ene kan te maken hebben met een minder ernstig strafbaar feit en de ander met een ernstig strafbaar feit. Slachtoffers hebben iets ongewenst ervaren en hebben hierdoor te maken met materiële en immateriële schade. Ons WvSr. geeft aan wat strafbaar is en welke straf er op zo een delict staat. Het bestraffen van de dader/schuldige kan wel eens het rechtsgevoel van slachtoffers bevredigen, maar hiernaast hebben slachtoffers ook behoefte aan een financiële tegemoetkoming en erkenning. Daarom is het raadzaam om na te gaan hoe zijn positie is geregeld in de wet en hoe er in die leemten kan worden voorzien. Het slachtoffer heeft onverwacht iets onprettigs ervaren en het brengt leed en schade met zich mee. Het is daarom niet raadzaam om voorbij te gaan aan de behoeften van het slachtoffer.

Methodologie

Het onderzoek is gebaseerd op literatuurstudie en analyse van wettelijke regelingen, waaronder het Wetboek van Strafrecht (WvSr.) en het Wetboek van Strafvordering (WvSv.).

Opbouw

Deze thesis is als volgt opgebouwd:

In hoofdstuk 1 is neergelegd wat men onder de notie van genoegdoening verstaat. Hierbij wordt er uitgebreid ingegaan wat de kenmerken en karakteristieken zijn van genoegdoening binnen juridische context. Verder wordt er besproken welke beperkingen het strafrecht heeft om genoegdoening aan slachtoffers en diens nabestaanden te realiseren en hoe genoegdoening zich verhoudt met de opgelegde straf.

Hoofdstuk 2 geeft aan welke actoren er betrokken zijn bij het strafproces, waarbij er diep wordt ingegaan op de rol van het slachtoffer in ons strafprocesrecht. Ook wordt er besproken welke gevolgen het slachtofferschap met zich meebrengt en de behoefte om het geschokte rechtsgevoel en/of de opgelopen schade vergoed te krijgen komt aan de orde.

Hoofdstuk 3 bespreekt de rol van het slachtoffer en geeft aan dat zij vage fenomenen zijn in ons huidig strafprocesrecht. De rechten van het slachtoffer en bepaalde slachtoffergerichte instanties komen aan de orde, waar slachtoffers de nodige hulp kunnen krijgen. Daarnaast wordt er besproken welke leemten er zijn in ons recht, waardoor slachtoffers nog steeds geen sterke positie hebben.

Tot slot heb ik als gevolg van dit onderzoek conclusies getrokken en aanbevelingen gedaan.

Hoofdstuk 1 Genoegdoening aan slachtoffers

Eén van de kerntaken van het recht is genoegdoening. Deze geeft niet alleen een primitief gevoel, maar wordt ook gezien als een sterke rechtseis. Het is geen wettelijke term en vormt geen strafrechtelijke leerstuk. Zelfs in de huidige samenleving, waarin de burgers zoveel ontevredenheid uiten over de aanpak en bestrijding van de criminaliteit, wordt de term genoegdoening zelden gehanteerd. En dit verschijnsel is verbazend. Daarom is er onderzoek nodig over de oriëntatie op het begrip genoegdoening en verder valt te onderzoeken of men misschien gebruik maakt van synoniemen ervan.¹

1.1 Genoegdoening in juridische context

Genoegdoening is geen wettelijke term en ook geen strafrechtelijk leerstuk. Zodra men denkt aan genoegdoening, denkt men als eerst aan iets goedmaken of tegemoetkomen. Hierdoor valt te concluderen dat genoegdoening geen zelfstandig leerstuk of onderzoek kan zijn. Men let op de gevoelens en handelingen van het slachtoffer tegenover degene die hem iets onrecht aandeed. Wat er wordt gedaan van de kant van de dader om het leed tegemoet te komen, is het vraagstuk. Enkele termen die worden gezien als synoniemen van genoegdoening, zijn bijvoorbeeld: tegemoetkoming, voldoening, eerherstel, revanche, recht doen, wraak, schadeloosstelling, compensatie, satisfactie, vredegeld en zoenoffer. Deze termen duiden op hun beurt aan, dat er sprake is van materiële en immateriële schadevergoeding, alsook voor een vorm van tegemoetkoming bij een gekrenkt rechtsgevoel.²

De betekenis die men aan genoegdoening geeft, kan omschreven worden als een handeling die is gericht op het wegnemen van datgene, wat aan een goede verhouding in de weg staat en daarmee op herstel van die verhouding. Dat kan zijn in de vorm van een offer, een zoengeld of een bepaald lijden. Het begrip genoegdoening impliceert dat een offer of handeling van de dader wordt verwacht, gegrond op het verleden, maar gericht op de toekomst. De vorm waarin de tegemoetkoming gegoten wordt, is van belang om als offer of gebaar te kunnen worden aanvaard. De regels en rituelen van de gemeenschap waarbinnen het onrecht plaatsvond vormen

---

¹ Cleiren, *Het opstandige slachtoffer* 2003, p.35.

² Idem, p.38.

daarvoor een belangrijk aanknopingspunt. De term genoegdoening wordt overigens niet uitsluitend gereserveerd voor de verhouding tussen een ‘dader’ en een ‘slachtoffer’, maar soms ook mede gericht op het herstel van de positie van de ‘dader’ in diens sociale omgeving. Een laatst kenmerk waarop al hier kan worden gewezen is dat alleen al de term genoegdoening een zekere maat of maatvoering vereist: het moet zoveel als nodig zijn, voldoende.³

Een verklaring waarom genoegdoening in de strafrechtswetgeving nauwelijks een rol speelt, kan zijn dat de notie van genoegdoening vereist dat er een handeling wordt gepleegd door de veroorzaker/dader in de richting van het slachtoffer, om het gedane onrecht weg te nemen. Anders gezegd benadrukt genoegdoening een horizontale rechtsverhouding tussen dader en slachtoffer en dit stelsel past beter in het privaatrecht dan in het publiekrecht. Bij privaatrecht gaat het om de relatie tussen burgers onderling. Bij publiekrecht gaat het om de relatie tussen de overheid en burgers en gelet op de rol van de overheid om de dader te bestraffen, is er sprake van een verticale strafrechtelijke relatie tussen overheid en burger. De wetgever en de justitie en politie als overheidsorganen treden op tegen de dader en hierbij is de invloed van de rechter groot, omdat hij uiteindelijk de beslissing neemt. Binnen het strafrecht heeft de overheid dus de heersende rol, omdat hij uiteindelijk orde en rust moet handhaven en vooral repressief moet optreden tegen de schuldige. Ons strafrecht heeft hierdoor een verticale relatie tussen overheid en verdachte/dader en geen horizontale relatie tussen slachtoffer en verdachte/schuldige, zoals de notie van genoegdoening het vereist.⁴

1.2 Kenmerken en karakteristieken van genoegdoening in een juridisch georiënteerde context

De kenmerken en karakteristieken van genoegdoening kunnen worden verdeeld in 4 hoofdgroepen en zodoende heeft men een beter overzicht en vergelijkingen maken gaat dan veel makkelijker.

- Constitutieve omstandigheden en voorwaarden voor genoegdoening; hierbij let men op de omstandigheden en voorwaarden tussen de relatie van de partijen. Er dient een specifieke betrekking te zijn tussen degene die genoegdoening zal bieden en degene die

---

³ Cleiren, *Het opstandige slachtoffer* 2003, p.42-43.

⁴ Idem, p.45.

recht heeft op de genoegdoening. Soms ontstaat de betrekking pas door het onrecht. De actor is degene die het onrecht heeft gepleegd en de gekrenkte is degene die het slachtoffer van het onrecht is. Meestal is de gekrenkte een persoon, maar het kan ook een entiteit, een groep of samenleving zijn.

Letten wij op de betrekking tussen de gekrenkte en de actor, dan is het niet een bepaalde rechtsbetrekking. In de meeste gevallen hadden partijen een bepaalde betrekking, waarvan het evenwicht door het onrecht is verstoord. Hierbij kunnen wij denken aan burenerelatie, vriendschapsband. En soms kan het zijn dat de betrekking pas na het onrecht ontstaat.

Genoegdoening wordt geboden door de actor, omdat hij die onrecht heeft veroorzaakt. Genoegdoening gaat ook uit van erkenning van de betrekking tussen actor en gekrenkte. Door het bieden van genoegdoening erkent de actor als het ware het bestaan van een schuld-, aansprakelijkheids- of verantwoordelijkheidsrelatie tegenover de gekrenkte als gevolg van het onrecht. Hierdoor heeft deze betrekking eerder een horizontaal dan een verticaal karakter.⁵

- Functie en doel van genoegdoening; het doel van genoegdoening is een tegemoetkoming aan het gekrenkte of geschokte gevoelens/ het tevredenstellen van de gekrenkte. Er is iets weggenomen of aangetast, die heeft geleid tot een tekortkoming, die moet worden vereffend.

De grond voor genoegdoening ligt in het verleden (in het onrecht). Het doel van genoegdoening ligt in de toekomst. Door middel van de genoegdoening wordt de tekortkoming vereffend.

Het bieden van genoegdoening kan men aanduiden als een functie. Het is een handeling, die gericht is om genoegdoening (als een resultaat) te realiseren.

Een ander doel van genoegdoening is het bereiken van verzoening, alsook het teniet doen of reduceren van wraakgevoelens en het voorkomen van vergelding. Hierbij denkt men veelal aan disproportionele vergelding. De angst hiervoor vormt ook aanleiding voor

---

⁵ Cleiren, *Het opstandige slachtoffer* 2003, p.52-53.

genoegdoening.⁶

- De grond voor genoegdoening; De grond voor genoegdoening ligt in het verleden (in het onrecht). Er moet sprake zijn van een onrecht in de zin van een geschokt of gekrenkt (rechts)gevoel. Met onrecht wordt aangeduid dat de schade op zich ook niet voldoende is. Er reist de vraag op of het gebeurde als onrecht valt aan te merken volgens het geldende recht. De persoonlijke mening van het slachtoffer is hierbij niet bepalend. De dader moet aansprakelijk, schuldig of verantwoordelijk kunnen worden gesteld voor schending van de regels van de democratische rechtsorde. Het gaat niet alleen erom dat er een strafbaar feit gepleegd moet zijn of er sprake moet zijn van een onrechtmatige daad, maar andere vormen van 'onrecht' leveren ook schade op, waarbij tegemoetkoming vereist is. Hoe ernstig een delict wordt opgevat, is vastgesteld in de wet. Bij gekwalificeerde delicten komt de ernst over wat het slachtoffer is overkomen, sterker naar voren. Bij deze delicten is de strafbedreiging hoger als de gevolgen voor het slachtoffer ernstiger zijn. Een voorbeeld hiervan zien wij bij mishandeling. Iemand die zich schuldig maakt aan zware mishandeling met de dood ten gevolge, (art. 360 lid 3 WvSr.) krijgt een zwaardere straf opgelegd, dan iemand die zich schuldig maakt aan eenvoudige mishandeling (art. 360 lid 1 WvSr.).⁷
- De middelen; genoegdoening kan op verschillende manieren. Alleen valt het moeilijk te bepalen welk middel het meest geschikt is om de gekwetste of geschokte (rechts)gevoel te vereffenen. De aard van genoegdoeningsmiddelen staan dus ook niet vast. Als genoegdoeningsmiddelen kunnen geld, berouw, een cadeau, een bekentenis in aanmerking komen. Uit bepaalde bronnen komt naar voren dat sommige slachtoffers al tevreden zijn met aandacht, erkenning, met een klein gebaar of een excuus. Anderen zullen behoefte hebben aan een gesprek, uitleg. Weer anderen zullen opgescheept zitten met wraakgevoelens, waarbij zij geen enkel middel voor genoegdoening voldoende achten. Het kan in de vorm van geld, berouw, cadeau, enz., zolang het maar afkomstig is van de actor. Alleen moet het de kwalificatie van tegemoetkoming bezitten. Men gaat

---

⁶ Cleiren, *Het opstandige slachtoffer* 2003, p.53.

⁷ Idem, p.53-54.

daarom ervan uit dat de essentie van genoegdoening niet effectief is, indien het van de verzekering komt. Genoegdoening eist ook een zekere maat; het dient voldoende te zijn. Het moet worden gerealiseerd door op de gekwetste (rechts)gevoel afgestemde tegemoetkoming. Wij zien dus dat er geen vereiste is van (volledig)herstel in de oorspronkelijke situatie en ook geen dwingende relatie met de mate van schuld van de actor. Hieruit concluderen wij dat er geen sprake hoeft te zijn van een ruilrechtvaardigheid. De maat kan in het begin worden bepaald op basis van het gevoel van het slachtoffer, maar niet zonder afstemming op de normen van de sociale context waartoe zowel dader als slachtoffer door hun betrokkenheid in het onrecht behoren.⁸

Wij hebben al eerder gezien dat de notie van genoegdoening beter past in het privaatrecht dan in het publiekrecht. Indien wij dit nader bekijken, merken wij ook dat de constitutieve omstandigheden en voorwaarden, zoals wij al hebben gezien, niet te vinden zijn in ons strafrecht. Ons strafrecht let wel op de belangen van genoegdoening voor het slachtoffer, maar de aspecten genieten geen prioriteit binnen dit rechtsgebied. De elementen zullen wij nader bekijken aan de hand van de indeling van de hoofdgroepen, zodat wij het een en ander beter kunnen verhelderen.⁹

1.3 Genoegdoening aan slachtoffers en nabestaanden langs strafrechtelijke weg

Hoe een gedane onrecht gelijkwaardig te kunnen beantwoorden, volgens de regels van een maatschappelijke orde, die inherent is aan de cultuur tussen de mensen onderling, blijkt zeer beperkt vastgelegd te zijn door het recht. Hiervoor kunnen wij enkele redenen opnoemen:

- Als eerst valt te denken aan het legaliteitsbeginsel, dat leidt tot strafvermindering als er niet aan alle bestanddelen van de delictsomschrijving is voldaan. Daarnaast kan veroordeling pas worden uitgesproken, als aan alle voorwaarden van het strafbaar feit is voldaan.
- De behoefte van het slachtoffer blijft hetzelfde en wordt meestal groter als het vonnis minder bevredigend naar het slachtoffer toe is, dan hij het had verwacht. De rechter

---

⁸ Cleiren, *Het opstandige slachtoffer* 2003, p.54-55.

⁹ Idem, p.55.

beslist en de motivering van hem is medebepalend op welke manier er recht wordt gesproken voor het slachtoffer.¹⁰

- Als derde zien wij dat de wederkerigheidsrelatie volgens de wet gereduceerd is tot een beperkte schade-compensatieverhouding. Nieuwenhuis formuleert het als volgt: ‘Rechtvaardig is dat principe dat door alle betrokkenen zijn overeengekomen zou kunnen zijn’. De omvang van de behoefte aan genoegdoening wordt niet bepaald door de omvang van de schade, maar is sterk afhankelijk van de individuele beleving van onrecht door het slachtoffer. Ons strafrechtelijk stelsel biedt dus geen garantie dat de dader bij zijn veroordeling tot vergoeding van de schade, tegemoet komt aan de behoefte aan genoegdoening van het slachtoffer.¹¹
- Verder is te zien dat genoegdoeningsrelatie tussen dader en slachtoffer indirect wordt verwezenlijkt, omdat de overheid een dominante rol vervult. In het strafrecht geschiedt tegemoetkoming aan slachtoffers niet door de dader zelf. De overheid heeft een dominante positie, omdat die tot actie overgaat en niet tegenover het slachtoffer. Als gevolg hiervan kan genoegdoening slechts gebaseerd zijn op vertrouwen. Het is in sterke mate afhankelijk van het gezag van de overheid, de wetgever, justitie en politie. Die afhankelijkheid is in sterke mate aanwezig bij de rechter, omdat hij de beslissing neemt en zijn beslissing moet motiveren.¹²

Het voorafgaande neemt niet weg dat het belang van slachtoffers wel een plaats heeft gekregen in de strafvorderlijke verhoudingen. Verder is het duidelijk te merken dat de wetgeving, aan de hand waarvan genoegdoening wordt gerealiseerd, de belangrijkste karakteristiek mist. Geen regeling binnen het strafrecht geeft aan dat de dader een actie onderneemt naar het slachtoffer. Door middel van een aangifte heeft het slachtoffer de mogelijkheid om zijn geschokte (rechts)gevoel of behoefte aan vergelding, erkenning, tegemoetkoming voor te leggen aan de overheid. Dit leidt niet meteen ertoe dat de dader meteen wordt vervolgd. Als het gerechtshof het nodig acht en aanbeveelt, zal het Openbaar Ministerie overgaan tot vervolging. Het wederkerigheidskarakter is beperkt en er is sprake van indirecte wederkerigheidsrelatie.¹³

---

¹⁰ Cleiren, *Het opstandige slachtoffer* 2003, p.68.

¹¹ Idem, p.68-69.

¹² Idem, p.69.

¹³ Idem, p.70.

Genoegdoening en doel en functie van het strafrecht

Strafrecht heeft als doel het handhaven van de rechtsorde. Hiervoor maakt het strafrecht gebruik van de door de wet toegekende bevoegdheden, zoals opsporing, vervolging, berechting en sanctioneren van strafbare feiten. Deze bevoegdheden mogen toegepast worden krachtens de wet, zodat de rechten van burgers, verdachten en van andere belangen die samenhangen met de naleving, handhaving en sanctionering daarvan blijven gewaarborgd. Het strafrecht is geen doel op zichzelf, maar vervult als middel van strafrechtelijke rechtshandhaving wel een autonome maatschappelijke functie. Zelfs genoegdoening bieden is geen doel. Het primaire doel is het tevreden stellen van de gekwetste. Een ander doel is verzoening en voorkomen van wraak of machteloze vergelding.¹⁴

Het doel van straffen binnen de notie van genoegdoening is vergelding en preventie. Vergelding betekent dat een straf het onrecht moet vergoeden, dat door het misdrijf is veroorzaakt. Aan de dader wordt er een leed opgelegd, bedoeld als sanctie die hem pijnlijk treft. Dit omdat er in het verleden iets is misdreven en dat moet in de toekomst dus worden hersteld. Hiernaast moet er evenredigheid zijn tussen de ernst van de normovertreding en de zwaarte van de straf. Verder wordt door vergelding tegemoetgekomen aan de ontstane wraakgevoelens van het slachtoffer alsook van de samenleving. Schadevergoeding, compensatie of herstel in de oude toestand zijn geen zelfstandige strafdoeleinden binnen het strafrecht. Deze doelen liggen besloten in de maatregelen die worden opgelegd bij het begaan van een strafbaar feit.¹⁵

Bij preventie gaat het om de afschrikking van de samenleving, om mensen ervan te weerhouden, om zich schuldig te maken aan een strafbaar feit. Het doel ligt hierbij ook in de toekomst, op het voorkomen en reduceren van de criminaliteit. In de vroegere middeleeuwen was deze afschrikkingsterggedachte sterk aanwezig, omdat straffen toen bestond uit het fysiek leed op te leggen aan de schuldige. De wredere bestraffingen zouden de overigen afschrikken. De afschrikking blijkt tegenwoordig minder aanwezig te zijn, omdat de gevangenisstraffen mensen wel isoleren van hun vrijheid, maar blijkbaar niet al te zodanig leidt tot de gewenste afschrikking.¹⁶

---

¹⁴ Cleiren, *Het opstandige slachtoffer* 2003, p.72-73.

¹⁵ Idem, p.74.

¹⁶ Nagel, *De functies van de vrijheidstraf* 1977, p.43,44,58.

1.4 De verhouding tussen straf en genoegdoening

Straf wordt gedefinieerd als een leed dat door de rechterlijke macht wordt opgelegd als sanctie voor een misdrijf.

Als eerst zien wij het element leed en dat heeft als doel dat het straf een effect heeft dat een leed wordt opgelegd aan diegene die bestraft wordt. Het leed moet ervoor zorgen dat de misdadiger het leed zwaarder vindt, dan het voordeel die hij uit het misdrijf kon halen.

Ten tweede moet het opgelegd zijn door de rechterlijke macht.

Een derde element uit de definitie is dat een straf de sanctie moet zijn die verbonden wordt aan een misdrijf. Een misdrijf is een gedraging, waarop er een straf is gesteld.¹⁷

Herstelrecht

Er is geen algemeen aanvaarde definitie van wat onder herstelrecht valt te verstaan. Lode Walgrave omschrijft het herstelrecht als volgt: een visie op recht doen die prioriteit geeft aan het herstel van de schade, leed en sociale onrust die door een misdrijf zijn ontstaan.¹⁸

Binnen de rechtsgeleerdheid is herstelrecht een aparte stroming, die van mening is dat ons strafrecht dient te worden veranderd, omdat het meer let op de persoon van de dader. Herstelrecht is dus een tegenhanger van ons strafrecht. Bij herstelrecht is er veel meer aandacht voor het slachtoffer, waarbij de schade, leed en sociale onrust die ontstaan is als gevolg van het strafbaar feit, dient te worden hersteld. Hier heeft de overheid en de dader niet de hoofdrol. Een individu of een instelling of de samenleving zelf heeft ook de mogelijkheid om te participeren in het proces.¹⁹

Binnen ons traditionele strafrecht wordt vergelding als primaire doel beschouwd, maar bij herstelrecht ligt de nadruk in herstel van de aangerichte schade. Leedtoevoeging wordt niet nagestreefd, maar kan een neveneffect zijn om het slachtoffer genoegdoening te bieden. Sommige auteurs vinden het mogelijk om vergelding binnen de notie van restorative justice te plaatsen, maar weer andere auteurs, zoals Braithwaite zijn dit niet van mening. Het onrecht wordt gezien als een conflict tussen dader en slachtoffer, waarbij de overheid slechts een secundaire rol vervult.

---

¹⁷ Cleiren, *Het opstandige slachtoffer* 2003, p.97-98.

¹⁸idem, p.88-89.

¹⁹ Omale, *Restorative Justice and Victimology* 2012, p.15-16.

De aard van de schade kan zowel materieel als immaterieel zijn en de oplossingen kunnen ook in beide vormen plaatsvinden. Het kan zelfs symbolisch zijn. Verder is er geen samenhang vereist tussen de aard of omvang van de schade met de ernst van het onrecht of de mate van schuld. Binnen het traditionele strafrecht krijgt de dader zijn verdiende loon aan de hand van de ernst van het gepleegde onrecht.

Herstelrecht probeert herstel te bereiken door middel van een vrijwillig overleg tussen dader en slachtoffer, in aanwezigheid of begeleiding van een derde.

Als men de beweging van 'restorative justice' radicaal opvat, als een breed gedragen culturele beweging, als een intellectuele traditie of als een politieke implicatie van een nieuwe vorm van democratie, dan zijn de consequenties ingrijpend. In dit opzicht kan niet worden volstaan met een hervorming van ons strafrechtelijk systeem, maar zal moeten worden overgegaan tot een meer omvattende transformatie van onze juridische stelsels. In deze opvattingen spreekt men daarom ook wel van een nieuw paradigma.

Binnen de beweging van het herstelrecht zijn verschillende auteurs bezig met de theoretische onderbouwing van de noties van herstelrecht en de fundamentele vraag of de doelstellingen van herstelrecht niet ook binnen de procedurele en formele kaders van het 'traditionele' strafrecht kunnen worden gerealiseerd. Hiermee tracht men door het behoud van de kaders van het traditionele strafrecht zo veel als mogelijk tegemoet te komen aan het slachtoffer.

Diverse auteurs zijn van mening dat herstel ook onder dwang/drang en in een verplichtend kader van een juridische procedure moet kunnen plaatsvinden. In die gematigde interpretatie liggen diverse elementen van het herstelrecht dichterbij tegen strafrechtelijke sanctievormen zoals de schadevergoedingsmaatregel en de wekstraf.

Aan de hand van de karakteristieken van de beweging van 'restorative justice' kunnen wij zien dat vele van de kenmerken en karakteristieken goed aansluiten bij de notie van genoegdoening. Hierbij valt te denken aan vergoeding van materiële schade, de mate van schuld is niet bepalend en de symboliek vervult een wezenlijke rol. Eén van de meest belangrijkste kenmerken van genoegdoening, namelijk herstel van de betrekking, vormt geen essentie van restorative justice. Die beweging accepteert immers ook herstel in de vorm van de oude situatie of compensatie daarvoor. In gevallen waarbij niet wordt getracht aan herstel van de relatie, kan niet van genoegdoening worden gesproken.

Als men wilt voldoen aan alle vereisten van het ideaaltypisch model van genoegdoening, dan moet men tenminste de radicale opvatting van ‘restorative justice’ volgen. De juridische stelsels zouden ingrijpend moeten worden getransformeerd.

De radicale vertegenwoordigers zijn niet helemaal tevreden, omdat het preadvies de notie van genoegdoening vanuit het perspectief van het slachtoffer bekijken.²⁰

Transformatie van het recht?

Genoegdoening is in zijn ideaaltypische vorm niet terug te vinden in ons strafrechtelijk stelsel. Moet het recht zo ingrijpend worden veranderd dat de notie genoegdoening uit de symbolische orde van sociale verbanden volledig in een (nieuwe) symbolische orde van het recht zou kunnen worden gerealiseerd? De manier waarop het strafrecht kan bemiddelen in conflicten tussen rechtssubjecten, wordt in grote mate toegeschreven aan het publieke karakter en het machtsmonopolie van de overheid. Indien men dit aan een kant schuift, om meer aan de behoefte aan genoegdoening tegemoet te komen, zullen andere doelen van het strafrecht onvermijdelijk in de verdrukking komen. De voordelen hiervan zou gering zijn vergeleken met de nadelen.²¹

Als wij letten op de begrippen wraak, vergelding, verzoening en vergeving, gaat het bij alle 4 begrippen om een begane onrecht te herstellen. Er is steeds sprake van een dader en een slachtoffer. Deze 2 partijen kunnen behalve individuen, ook entiteiten, groepen of volken zijn.²²

Genoegdoening is niet hetzelfde als vergelding. Vergelding is gericht op het verleden en is een zelfstandig doel van het strafrecht. De toekomst tussen dader en slachtoffer is hierbij niet van belang. Genoegdoening is geen zelfstandig doel van het strafrecht, maar is gericht op de toekomst en op behoud of herstel van de relatie tussen slachtoffer en dader. Genoegdoening voorkomt wraak of de behoefte aan vergelding. Genoegdoening is niet gericht op het verleden en daarom is er geen noodzakelijke relatie met de ernst van het feit. Die relatie is ook niet nodig om een normerend effect voor de toekomst te bereiken. Herstel van het gezag van de norm of generale preventie zijn geen doeleinden van genoegdoening.²³

Als wij kijken naar de betekenis van ‘wraak’, kan het meer gezien worden als een ‘gewelddadige’ reactie op een andere (mis)daad en dit leidt in de meeste gevallen niet tot een

---

²⁰ Cleiren, *Het opstandige slachtoffer* 2003, p.89-91.

²¹ Idem p.95.

²² Idem, p.40.

²³ Idem, p.75.

einde van het geschil. Het nemen van wraak kan maken dat het slachtoffer en de dader in een cyclus aankomen waarbij zij elkaar telkens iets slechts aandoen.²⁴

Letten wij op het begrip “verzoening”, dan is dat niet slechts een reactie, maar een antwoord op onrecht dat door beide partijen wordt aanvaard. Het duidt niet alleen op het resultaat, maar ook op het proces. Verzoening komt uit het innerlijke van beide partijen en dient wederkerig te zijn. Bij verzoening ligt de nadruk op herstel van de relatie/vriendschap tussen partijen, nadat er een breuk is opgetreden. Daarin wijkt het af van het recht dat van buitenaf de beslissende knopen doorhakt en het conflict formeel beëindigt. Daarom kan verzoening nooit worden afgedwongen. Vergeving veronderstelt een initiatief van het slachtoffer, maar ook boete en berouw van de kant van de dader. Genoegdoening is daarom wellicht zelfs een voorwaarde voor vergeving. Vergeven impliceert anders voelen en anders oordelen over het gebeurde. Maar daarbij komt een morele notie bij en dat is namelijk een verandering in innerlijke gesteldheid van het slachtoffer ten opzichte van zichzelf en van de ander. Er is geen sprake van vergeten, maar van een soort genezing van herinnering, het einde van het treuren.²⁵

Genoegdoening kan blijkbaar wel bijdragen aan het ‘vervallen’ van de behoefte aan wraak of vergelding, of als middel tot verzoening.²⁶

Genoegdoening kunnen wij niet zonder meer gelijk stellen met de noties van vergelding, wraak, verzoening en vergeving. Dit geldt zowel voor het gewone spraakgebruik als voor het theologische, het filosofische als het juridisch domein. Genoegdoening blijkt immers een notie te zijn die is georiënteerd op een handeling van een ‘veroorzaker’ in de richting van het ‘slachtoffer’. De notie van genoegdoening heeft, waar het dit aspect betreft, wellicht iets meer raakvlakken met het begrip verzoening. Maar bij die notie lijkt het element van offeren of tegemoetkomen niet essentieel te zijn. Evenmin kan de notie zonder meer worden gelijkgesteld met schadevergoeding of compensatie. Die concepten zijn in hun kern namelijk gebaseerd op herstel van de oorspronkelijke situatie, terwijl genoegdoening gericht is op herstel van de relatie tussen de betrokkenen.²⁷

Wat in Suriname heel erg actueel is, is het 8 december proces, waarbij de huidige president van Suriname, dhr. Desi Delano Bouterse als hoofdverdachte wordt aangemerkt. In december 1982

---

²⁴ Cleiren, *Het opstandige slachtoffer* 2003, p.41.

²⁵idem.

²⁶ Idem p.42.

²⁷Idem, p.42-43.

zijn 15 prominente Surinamers, die tegenstanders waren van het militaire regime onder leiding van Desi Delano Bouterse, onder zeer onmenselijke omstandigheden om het leven gebracht. Deze zaak is tot op heden niet helemaal opgehelderd en dus is men nog steeds bezig met waarheidsvinding. Er is een Comité Slachtoffers & Nabestaanden van Politiek Geweld opgericht voor het 8 december proces. Hun doel is ter herdenking van slachtoffers, die op brute wijze zijn vermoord en ter erkenning van het leed van de nabestaanden. Al de 15 slachtoffers hebben hun moeder, vader en naasten die hun lief hadden en hun leed dient te worden erkend. Verhalen van nabestaanden over hun pijn en leed worden ingezameld en gepubliceerd. Hiernaast wil het comité dienen als aanspreekpunt voor de overheid en internationale organisaties voor beleid. Zij moeten nog nadenken over wat voor beleid zij willen voorstellen. De onderwerpen waarover zij in de toekomst zullen praten zijn:

- De instelling van een dag van nationale rouw, waarbij alle doden en slachtoffers van politiek geweld worden herdacht. We zijn in de beginfase van het denkproces hierover.
- De verbinding van families van slachtoffers van politiek geweld om ervaringen uit te wisselen en het leed erkend te krijgen.
- De mogelijkheid van compensatie voor het leed.
- De kwestie van herdenken, gedenken en vastleggen in de geschiedenisboeken.
- En andere zaken die naar boven zullen komen.²⁸

Sandew Hira is ook één van de nabestaanden en zijn broer is één van de slachtoffers die tijdens de decembermoorden om het leven is gebracht. Sandew Hira heeft gesteld dat hij jarenlang vreselijke haat heeft gekoesterd tegen de president, omdat hij ervan uitgaat dat hij verantwoordelijk is voor de moord op zijn broer. Maar verder stelt hij ook dat zo een haatgevoel ertoe leidt dat de Surinaamse gemeenschap achter blijft. Hij is van mening dat verzoenen en rouwen tijd vergen om die samen te laten gaan. Gelet op het feit dat het december proces als een ‘zwarte bladzijde’ in onze geschiedenis wordt gezien, is Hira bezig met waarheidsvinding. Hij vindt dat haat veranderd kan worden in liefde en dat liefde de wereld kan veranderen. Er moet gewerkt worden aan waarheidsvinding, zodat men tot verzoening kan komen. Hiermee is het mogelijk om haat om te zetten in liefde.²⁹

---

²⁸ <http://www.iisr.nl/tekst-uitgesproken-door-sandew-hira-op-zijn-persconferentie-van-8-december-2015/>
15 maart 2017

²⁹ <http://www.srherald.com/suriname/2016/07/01/bouterse-waarheidsvinding-zal-voor-echte-verzoening-zorgen/>
15 maart 2017

Met het bovenstaande wordt benadrukt dat er aan waarheidsvinding wordt gedaan en dat partijen hierdoor tot verzoening moeten komen. Verzoening komt uit het innerlijke van beide partijen, waardoor het conflict wordt beëindigd en wordt de relatie tussen betrokkenen (weer) hersteld. Verzoening heeft meer raakvlakken met het begrip genoegdoening, omdat het gaat om herstel en behoud van de relatie tussen partijen en er wordt in een belangrijke mate gelet op het slachtoffer.

Hoofdstuk 2 De positie van het slachtoffer in het strafprocesrecht

Een slachtoffer is iemand die als gevolg van een gebeurtenis (strafbaar feit) nadeel of leed heeft. De term victimologie staat voor ‘de studie of leer van het slachtoffer’. Het is de wetenschappelijke studie van de mogelijke rol van het slachtoffer bij het ontstaan van misdrijven, de gevolgen die de misdrijven voor de slachtoffers teweeg brengt en de verschillende vormen van hulp om deze gevolgen te beperken. Vaak genoeg is het niet een toeval dat iemand slachtoffer van een delict wordt. Heel vaak bezitten slachtoffers bepaalde kenmerken, waardoor zij door de dader aantrekkelijk worden gevonden en worden uitgekozen als doelwit. Zonder het zelf te beseffen, sturen veel slachtoffers bepaalde signalen uit naar daders. De manier waarop ze wandelen, praten, kleden, etc. kunnen bepalende factoren zijn om er als slachtoffer uitgepikt te worden.³⁰

2.1 Hoedanigheden van het slachtoffer in het strafproces

In het strafproces kan een slachtoffer in verschillende hoedanigheden het proces beïnvloeden. Hij kan verschijnen in de rol van een aangever, optreden als getuige, spreekgerechtigde, klager ex art. 4 WvSv. en als benadeelde partij. Een slachtoffer kan nooit een rol als vervolger hebben in het strafproces. De rol om een vervolging te starten is toegekend aan het Openbaar Ministerie. Het Openbaar Ministerie oordeelt aan de hand van het algemeen belang of een vervolging van een strafbaar feit gewenst is. Indien men de rol van vervolging toekent aan particulieren, zullen particulieren het doen op basis van wrok. Verder kan dit ertoe leiden dat er zal worden vervolgd in minder belangrijke zaken en kan het een bron van chantage worden.³¹

Aangever

De positie van het slachtoffer als aangever vloeit voort uit art. 89 WvSr. Dit houdt in dat het slachtoffer aangifte kan doen van het gepleegde delict, zodat een opsporingsonderzoek van start wordt gegaan. Meestal is de politie pas op de hoogte van een delict, indien er aangifte wordt

---

³⁰ <http://zakelijk.infonu.nl/juridisch/98392-victimologie-of-slachtofferkunde.html> 01 augustus 2017

³¹ Corstens, *Het Nederlands strafprocesrecht* 2008, p.75-76.

gedaan, voorbeeld mishandeling, diefstal, verduistering. Door de aangifte is de politie bekend met het feit en start hij een opsporingsonderzoek.³²

Indien de klachtgerechtigde niet in staat is om zelf een klacht in te dienen, bijvoorbeeld doordat de persoon de leeftijd van 16 jaar nog niet heeft bereikt, zich bevindt in staat van verkwisting, onder curatele is gesteld of verkeert in gebrekkige ontwikkeling of ziekelijke stoornis van het geestesvermogen, dan kan een aanklacht worden gedaan door diens wettelijke vertegenwoordiger. Na overlijden van deze persoon, hebben de ouders, de kinderen en de overlevende echtgenoot of levensgezel de mogelijkheid om een klacht in te dienen (art. 90 WvSr.).

Het indienen van een klacht is aan termijnen gebonden. De klacht wordt ingediend binnen het tijdsverloop van 3 maanden, na de dag waarop de klachtgerechtigde op de hoogte is van het gepleegde feit. Als er een klacht is ingediend, kan degene die de klacht heeft ingediend, deze binnen het tijdsverloop van een maand na indiening intrekken (art. 91 lid 1 jo 92 WvSr.).

De bevoegdheid om aangifte te doen komt niet slechts toe aan de bovengenoemde actoren. Soms bestaat er een verplichting tot het doen van een aangifte aan een ieder, die iets afweet van een strafbaar feit (art. 149 WvSv.).

Het doen van een valse aangifte is strafbaar gesteld. Indien iemand een valse aangifte doet, waardoor de eer of goede naam van een persoon wordt aangerand, wordt die persoon schuldig bevonden aan lasterlijke aanklacht en kan hij dus gestraft worden (art. 327 lid 1 WvSr.).

Getuige

In het belang van waarheidsvinding, kan het slachtoffer worden opgeroepen als getuige. In dit geval is hij verplicht om gehoor te geven aan de oproep (art. 194 lid 1 jo 195 WvSv.).

Bij betwisting van verklaringen kan het slachtoffer als getuige worden ondervraagd.³³

Klager ex art.4 Wetboek van Strafvordering

Hier is het opportuniteitsbeginsel³⁴ van het Openbaar Ministerie heel erg belangrijk. Het opportuniteitsbeginsel houdt in dat het Openbaar Ministerie zelfstandig beoordeelt of een vervolging gewenst is. Een rechtstreeks belanghebbende heeft volgens het recht de mogelijkheid

---

³² Corstens, *Het Nederlands strafprocesrecht* 2008 p.78.

³³ *Idem*, p.87.

³⁴ *Idem*, p.81.

om schriftelijk beklag te doen bij het Hof van Justitie, wanneer een strafbaar feit niet wordt vervolgd of de vervolging niet wordt voortgezet. Het Hof van Justitie geeft zo een bevel op gronden van algemeen belang (art. 4 WvSv.).

Als rechtstreeks belanghebbende kan worden aangemerkt; hij die door het achterwege blijven van een strafvervolging is getroffen in een belang dat hem bepaald aangaat. Als belanghebbende kan dus zowel het slachtoffer als diens nabestaanden worden aangemerkt.³⁵

Spreekgerechtigde

Het spreekrecht van het slachtoffer of diens nabestaanden geeft het slachtoffer de mogelijkheid de verdachte te confronteren met wat de gevolgen van het strafbare feit voor hem zijn. Hiermee krijgt het slachtoffer een beperkte mate van erkenning om te mogen participeren in het geding, waardoor de rechter ook extra informatie krijgt.³⁶

Het spreekrecht komt in Suriname niet voor.³⁷ De rechten van het slachtoffer zijn in ons WvSv. geregeld in de artt. 316-323 en als wij deze goed doornemen, zien wij dat het spreekrecht niet geregeld is in ons WvSv.

Het spreekrecht kan ertoe lijden dat het leed van het slachtoffer wordt erkend, maar hiermee wordt de genoegdoening nog niet gediend. Hiervoor is het belangrijk dat de dader tenminste in persoon aanwezig is, bij het uitoefenen van het spreekrecht door het slachtoffer. Maar het gebaar vanuit de dader naar het slachtoffer toe ontbreekt. Om deze weg te werken is het noodzakelijk dat de verdachte/dader reageert op hetgeen het slachtoffer zegt en dat uit zijn reactie de herkenning of erkenning van het onrecht en het slachtoffer blijkt. Indien de verdachte zwijgt of een ongewenste reactie geeft, draagt het niet bij aan de genoegdoening. Het bieden van de mogelijkheid om op te treden als spreekgerechtigde, kan efficiënt bijdragen aan de openbare erkenning van een genoegdoeningsrelatie.³⁸

Benadeelde partij

Slachtofferschap brengt meestal schade met zich mee en slachtoffers hebben als benadeelde partij ook behoefte aan schadevergoeding. Hiermee wil ik benadrukken dat het delict naast

---

³⁵ HR 7 maart 1972, NJ 1973, 35.

³⁶ Corstens, *Het Nederlands strafprocesrecht* 2008, p.86.

³⁷ <http://www.dbsuriname.com/dbsuriname/index.php/rubriek-wet-en-praktijk-het-spreekrecht/> 18 augustus 2017

³⁸ Cleiren, *Het opstandige slachtoffer* 2003, p.101.

schending van een publiekrecht ook particuliere belangen van slachtoffers schendt. In het civiele recht zijn er grondslagen om als benadeelde partij je schade vergoedt te krijgen bijvoorbeeld art.1386 BW.

Als benadeelde partij kan worden aangemerkt degene die rechtstreeks schade heeft geleden door het strafbaar feit. Hij moet getroffen zijn in zijn belang dat door de overtreden strafbepaling wordt beschermd. De Nederlandse strafvordering biedt slachtoffers de mogelijkheid om naast zijn vordering ook een vordering tot schadevergoeding in zijn proces te voegen. Dat betekent dat beide vorderingen in één procedure kunnen worden gevoerd. Het slachtoffer hoeft dus naast de strafrechtelijke procedure niet een aparte civiele procedure te starten, om zijn schade vergoedt te krijgen.³⁹

2.2 Schadevergoeding

Materiële schade

Slachtofferschap brengt over de algemene schade met zich mee. Men kan hierbij denken aan kosten om je onvreemde spullen te vervangen of kosten om je beschadigde eigendommen te laten repareren. Ook kan je te maken hebben met verlies van je geld. Dit noemen wij de materiële schade en het is direct in geld uit te drukken. Hierbij kan jij vaak ook te maken hebben met bijkomende kosten, zoals het inhuren van (tijdelijke) huishoudelijke hulp, medische voorzieningen, vervoerskosten.

Immateriële schade

Immateriële schade is schade die wordt veroorzaakt door verdriet, de pijn en het verlies aan levensvreugde na een bepaald ongeval/gebeurtenis. Een vergoeding die wordt uitgekeerd voor alle pijn en verdriet voor de verwondingen, die iemand heeft opgelopen en voor de eventuele blijvende beperkingen die hij/zij hierdoor zal blijven ondervinden (zoals lichamelijke en psychische klachten), wordt aangeduid met de term smartengeld.

Wij kennen ook de schokschade. Dit is de schade, die iemand lijdt doordat hij wordt geconfronteerd met een ongeval, waarbij iemand zeer ernstig gewond raakt of daardoor zelf overlijdt. De confrontatie moet een directe samenhang hebben met het ongeval of moet direct of

---

³⁹ Corstens, *Het Nederlands strafprocesrecht* 2008, p.83-84.

kort daarna plaatsvinden en lijden tot zulke ernstige psychische problemen, dat langdurige deskundige hulpverlening nodig is.⁴⁰

Schadevergoeding in historisch perspectief

Bij privaatrecht gaat het om de relatie tussen burgers onderling, terwijl men bij het publiekrecht let op de betrekking tussen overheid en burgers. De grens tussen deze 2 perspectieven kan niet steeds scherp worden aangegeven, doordat het strafrecht en privaatrecht vele gemeenschappelijke wortels hebben. Om dit te verklaren blikken wij terug op de historie en letten wij op de wijze waarop werd omgegaan met schendingen in het Romeinse en Germaanse recht. Bij beide rechtstradities werd het recht gedomineerd door familiebanden, dus onrecht werd niet afgedaan door overheidsoptreden. Er bestonden verschillende manieren om het gebeurde (gedeeltelijk) in het reine te brengen binnen de horizontale betrekking van dader en slachtoffer. Binnen het oudste Romeinse recht behoorden strafbaar feit en onrechtmatige daad tot eenzelfde rechtsgebied. Tot het publieke strafrecht werden slechts enkele delicten gerekend. Het slachtoffer kon door het begane onrecht wraak nemen. Dit is de zogenaamde vindicta. Bijvoorbeeld ingeval van moord, diefstal en brandstichting kon het slachtoffer het recht van doden of geselen van de dader toekomen. Soortgelijk recht, de talio, gaf het slachtoffer het recht om de dader op dezelfde manier te kwetsen: het beginsel van oog om oog, tand om tand. De Wet der Twaalf Tafelen gaf het recht op fysieke wraaknemingen in gevallen van bijvoorbeeld moord en verminking.

Er was ook een wijze waarop de dader wraak kon voorkomen en dat kon doordat hij het slachtoffer zoengeld kon aanbieden, om zodoende de wraak af te kopen: de compositio. De zoen diende als een tegemoetkoming, een offer namens de dader aan het slachtoffer (of diens verwanten). De zoen is niet - in ieder geval beslist niet volledig - gericht op het verleden, maar op de toekomst: het voorkomen van punitief handelen en het behoud van de 'relatie'. Naarmate de tijd vorderde, ging de overheid bij sommige delicten over tot het dwingen van de afkoop van de vindicta en bij anderen nam zij zelf de bestraffing over. De mogelijkheid tot afkoop wordt daarmee in zekere zin gejuridiseerd en zo vielen de wegen van privaatrecht en publiekrecht uiteen. Delicten waarbij de overheid dwong tot afkoop, groeide een en ander uit tot een obligatio ex delicto, een wettelijk vastgestelde boete. Sancties uit het privaatrecht waren niet altijd gericht op

---

⁴⁰ <https://www.hofmanshelpt.nl/schadeposten-en-schadevergoeding/materiele-schade-en-immateriele-schade/>
27 maart 2017

een straf, maar bestond wel uit een strafelement en een schadevergoedingselement. In de loop der ontwikkeling werd het minder gezien als een private straf en meer als een schadevergoeding. Als gevolg hiervan categoriseerde men het onder poena en dat kennen wij nu als vergoeding van immateriële schade. Germaanse samenleving en het Romeinse recht het recht werd gedomineerd door familiebanden en er was geen centraal gezag om onrecht te herstellen. In het Frankische tijdperk was er wel een centrale machtsuitoefening. Het begane onrecht werd beschouwd als een inbreuk op de rechtsorde en daarmee als een aantasting van het gezag van de vorst. Op deze wijze verschuift strafrechtelijke rechtshandhaving van een horizontale relatie tussen dader en slachtoffer naar een verticale relatie tussen dader en vorst. In het Landsheerlijke of Feodale tijdperk nam het overheidsgezag sterk toe. De landsheer eiste bestraffing van het onrecht, waarbij de positie van het slachtoffer vergeten werd. Het zoengeld kwam te vervallen, waardoor er niet langer meer sprake was van genoegdoening aan slachtoffers.⁴¹

2.3 Huidige manieren voor het bestraffen van de dader

Strafrechtelijke geldboete

Een strafrechtelijke geldboete is het bedrag, dat is vastgesteld in ons Wetboek van Strafrecht en dient te worden betaald, bij overtreding van het delict. Het Openbaar Ministerie stelt de termijn vast, waarbinnen het bedrag aan de staat moet worden betaald. De geldboete wordt vastgesteld aan de hand van het delict en op basis van de maatschappelijke omstandigheden van de verdachte. De hoogte van de geldboete is tenminste 10 Surinaamse Dollar en kan maximaal uitlopen tot het bedrag, dat is bepaald voor dat strafbaar feit in ons Wetboek van Strafrecht.

Binnen on strafrecht onderscheiden wij 6 categorieën (art. 40 WvSr.):

1 ^e categorie	SRD3.500,-
2 ^e categorie	SRD10.000,-
3 ^e categorie	SRD25.000,-
4 ^e categorie	SRD50.000,-
5 ^e categorie	SRD100.000,-
6 ^e categorie	SRD1.000.000,-

⁴¹ Cleiren, *Het opstandige slachtoffer* 2003, p.46-48.

Ingeval er een boete is opgelegd aan een natuurlijke persoon en er volledige betaling noch volledig verhaal van het verschuldigd bedrag volgt, kan vervangende hechtenis worden toegepast. De vervangende hechtenis is tenminste 1 dag en ten hoogste een jaar. Voor elke volle SRD10,- van de geldboete wordt niet meer dan 1 dag opgelegd. Indien het verschuldigd bedrag deels is voldaan, vermindert men de duur van de vervangende hechtenis naar evenredigheid (art. 41b WvSr.). Ons WvSr. is laatstelijk gewijzigd op 30 maart 2015, waarbij de strafrechtelijke geldboetes zijn verhoogd. De reden voor het invoeren van deze verhoging is om op deze manier meer systematiek te brengen in het WvSr. Een voorbeeld om dit te verduidelijken is dat een geldboete van de eerste categorie opgelegd wordt voor een aantal eenvoudige overtredingen van Boek 3, terwijl een geldboete van de vijfde categorie wordt opgelegd bij een gedraging, waarop er een maximale gevangenisstraf van 6 jaren of meer is gesteld. Een ander reden hiervoor is de geldontwaarding.⁴²

Gevangenisstraf

Een gevangenisstraf is tijdelijk of levenslang en het wordt opgelegd bij ernstige misdrijven bijvoorbeeld moord en verkrachting. De tijdelijke gevangenisstraf duurt tenminste een dag en ten hoogste 20 jaar. Als op het misdrijf een levenslange gevangenisstraf staat, kan dat maximaal 50 jaar duren. Ook bij samenloop of herhaling van misdrijven kan de rechter niet hoger dan 50 jaar opleggen aan de dader (art. 11 WvSr.).

Voor de gewone mensen is vrijheidsstraf een leed. Toen het Wetboek van Strafrecht tot stand werd gebracht, werd de strafrechtelijke straf gezien als een leedtoevoeging.

1. De vrijheidsstraf kan leiden tot:

- Geestelijk leed;
- Fysieke leed;
- Economische schade.

Economische schade ontstaat bijvoorbeeld door inkomensderving of doordat iemands bedrijf ophoudt te bestaan. Dit leidt voor de gevangene tot geestelijk leed en het kan op zijn beurt zich lichamelijk manifesteren.

---

⁴² MvT Wet van 30 maart 2015, houdende nadere wijziging van het Wetboek van Strafrecht (G.B. 1911 no. 1, zoals laatstelijk gewijzigd bij S.B. 2012 no.70) in verband met herziening van het Wetboek van Strafrecht.

2. De vrijheidsstraf verhindert de gevangene om zijn religie te beleven zoals hij dat in andere omstandigheden gewend is te doen.
3. Het is onaangenaam om met anderen, voor wie jij niet zelf hebt gekozen, te verblijven in een kleine ruimte en samen alle levensverrichtingen doormaken. Verder kan de netheid en luxe die jij meestal thuis gewend bent, in de cel ontbreken.
4. Voor velen is het een zwaar strafleed om het seksuele leven te missen, die men gewend was. Masturbaties en homoseksualiteit vormt een problematiek van elk gevangeniswezen.
5. In de gevangenissen hebben gevangenen te maken met niet zelf gekozen lotgenoten en moet men vaak de woede, angst of verdriet van één van hun aanhoren.⁴³

Indien er op een bepaalde gedraging een 'leed' volgt, kan dat meer of minder afschrikkend werken. Wij kennen soorten van afschrikking:

- De wettelijke afschrikking: een bepaalde handeling is hierbij strafbaar gesteld en bij overtreding van de norm kan er een bepaalde vorm van leed worden toegebracht aan de dader. Dit vanwege het handhaven van de orde en veiligheid in een samenleving.
- Specifieke afschrikking: hiermee wordt bedoeld op iemand, die de gevolgen van een overtreding/ strafbaar feit heeft moeten ervaren. Specifieke afschrikking geschiedt doordat er een straf als antwoord is gericht op de strafbare gedraging. Hierdoor kan men de dader in de toekomst weerhouden om een norm te overtreden.
- Generale afschrikking: hierbij denkt men aan derden. Een straf is nodig om de criminaliteit in de samenleving te doen voorkomen.

Afschrikking is als oudste functie van het straffen verbonden aan het leed toebrengen en gedeeltelijk met het vergelden.⁴⁴

2.4 Overige actoren in het strafproces

De politie en het Openbaar Ministerie

Meestal begint een strafzaak bij de politie. Iemand kan een aangifte doen of de politie stuit op het spoor van een strafbaar feit, waarna een opsporingsonderzoek wordt gestart. De politie verzamelt bewijs en al zijn bevindingen verwerkt hij in het proces-verbaal. Het openbaar Ministerie wordt

---

⁴³ Nagel, *De functies van de vrijheidsstraf* 1977, p.97-101.

⁴⁴ Idem, p.43.

vertegenwoordigd door officieren. De Officier van Justitie bekijkt het proces-verbaal van de politie en beoordeelt de bewijskracht van alle bevindingen. Aan de hand daarvan bepaalt hij of de verdachte door de rechter moet worden vervolgd of niet. In het strafrecht blijft de verdachte onschuldig, totdat het tegendeel bewezen is. Een strafrechtelijke procedure is een verticale verhouding tussen verdachte en het Openbaar Ministerie (overheid).⁴⁵

Slachtoffers zijn degene die schade hebben geleden door handelen van de dader. Hoe zwaar of omvangrijk die schade ook mag zijn, de justitie heeft voor de opvang en welzijn van slachtoffers geen eigen verantwoordelijkheid. De bemoeienis van politie en justitie met het slachtoffer is doordat het strafbaar feit ter kennis moet worden gebracht.

De Algemeen Politiekorps van Suriname draagt de naam "Korps Politie Suriname" (art.4 lid 1 Politiehandvest). De politie draagt zorg voor het handhaven van de openbare orde en veiligheid, het voorkomen van inbreuken daarop en de bescherming van personen en goederen. Hiernaast is hij belast met de opsporing van strafbare feiten en houdt hij toezicht op de naleving van wettelijke voorschriften, op welke overtreding een straf is gesteld (art. 5 lid 1 Politiehandvest).

Als wij de rol van de rechter nader bekijken, merken wij dat de rechter niet als doel heeft het oplossen van gevoelens van wraak of verzoening of genoegdoening, maar hij tracht het conflict tussen dader en slachtoffer op te lossen op een juridisch niveau. Het slachtoffer wordt door het vonnis en samenleving erkend als slachtoffer. De rechter richt zich niet op herstel van de oude situatie, maar op herstel van de positie van de veroordeelde als rechtssubject. Hiermee ontstaat er geen verzoening of genoegdoening, maar er wordt ruimte gecreëerd voor een nieuw toekomst. Dit veroordelend aspect omvat één belangrijk kenmerk van genoegdoening, namelijk gericht op de toekomst.⁴⁶

Redelijk termijn van het proces

Binnen de rechtspleging geldt het algemeen uitgangspunt dat een zaak binnen een redelijk termijn moeten worden afgehandeld. Dit uitgangspunt is neergelegd in internationale verdragen, namelijk art.6 EVRM en art. 14 lid 3 sub c BUPO Verdrag. Dit uitgangspunt is zowel in het belang van de verdachte als in het belang van het slachtoffer. Het is namelijk onredelijk om de verdachte in een onzekere positie te laten verkeren, vanwege de dreiging van een mogelijke

---

⁴⁵ <https://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/rechtspraak-en-geschiedoplossing/vraag-en-antwoord/hoe-verloopt-een-strafrechtelijke-procedure> 01 juni 2017

⁴⁶ Cleiren, *Het opstandige slachtoffer* 2003, p.102.

strafvervolgning. Het kan de verdachte psychisch aantasten en zijn levensvreugde voor een bepaalde tijd derven. Hiernaast blokkeert het zijn maatschappelijk functioneren, bijvoorbeeld doordat hij obstakels ervaart bij het solliciteren en raakt hij langzamer geïsoleerd van de maatschappij. Vanwege deze redenen is het uitgangspunt van de redelijke termijn neergelegd in internationale documenten. Art. 14 lid 2 BUPO Verdrag geeft aan dat een ieder die wegens een strafbaar feit wordt vervolgd, onschuldig wordt gehouden, zolang het tegendeel is bewezen.

Het slachtoffer kan door vertragingen in het proces geconfronteerd worden met onzekerheid over de beslissing. De emotionele schade van het slachtoffer kan door berechting van de dader worden verlicht. Hij zal wensen dat de dader zo spoedig mogelijk wordt berecht. Het kan ook financiële gevolgen hebben, als de benadeelde volgens de wet de mogelijkheid heeft de geleden schade te verhalen.

Het is belangrijk dat dit uitgangspunt wordt gewaarborgd, omdat vertragingen binnen het proces ertoe kan leiden dat burgers weinig vertrouwen en respect krijgen in het geldende recht. Het slachtoffer zal het gevoel krijgen dat zijn leed en de normovertreding, waaraan de dader zich schuldig heeft gemaakt, niet ernstig wordt genomen. Uit ervaring blijkt ook dat de rechter die moet oordelen over de zaak, de dader een lager straf geeft, als er nadien over die verdachte geen nieuwe strafbare feiten bekend zijn. Misschien kan bij de dader het gevoel ontstaan, dat het delict niet te ernstig wordt opgevat, als de straf veel lager is dan het moest zijn. Het afschrikkingseffect van die straf wordt voor derden hierdoor gering. Als laatst kan het de waarheidsvinding verhinderen, omdat herinneringen van getuigen na verloop van tijd kunnen verbleken.

De eis van een redelijk termijn vinden wij terug in onze wet in een aantal bepalingen. Het doen van aangifte is aan bepaalde termijnen gebonden. Hiernaast is er tijd gebonden aan de duur van voorlopige hechtenis en het instellen van gewone rechtsmiddelen. Indien de nationale wetgeving leemten kent om berechting binnen de redelijke termijn te laten plaatsvinden, kunnen burgers van Suriname een beroep doen art 14 lid 3 sub c BUPO Verdrag.

In het arrest Redelijke Termijn 2 van 19 februari 1985, NJ 1985, 581 heeft de Hoge Raad de door het EHRM gegeven limitatieve opsomming van factoren, om te bepalen wanneer een termijn onredelijk is, overgenomen.

Bij de beoordelingen moet de rechter:

- Alle omstandigheden die betrekking hebben op de case meenemen, zoals de complexiteit van de zaak;
- Het gedrag van de verdachte;
- De manier waarop de bevoegde autoriteiten de zaak behandelen.

Er moet worden nagegaan of de duur van het proces onder deze omstandigheden aanvaardbaar is. Een ingewikkelde strafzaak vergt altijd veel meer tijd.⁴⁷

2.5 Gevolgen van Slachtofferschap

Slachtoffer worden van criminaliteit brengt voor iedereen bepaalde kosten of gevolgen met zich mee. De ene wordt fysiek gekwetst, de ander verliest een materieel goed en een ander heeft het misschien emotioneel moeilijk na al hetgeen meegemaakt te hebben. Soms kunnen misdrijven strafrechtelijk gezien minder zwaar zijn, maar toch aanzienlijke gevolgen met zich meebrengen voor het slachtoffer. Ieder individu ervaart zijn of haar slachtofferschap op een andere manier. Dit hangt mede af van hoe iemand het delict persoonlijk heeft moeten ervaren.

Hierbij worden de mogelijke gevolgen voor het slachtoffer nader belicht:

2.5.1 Financieel-materiële gevolgen

Slachtoffers van misdrijven kunnen geconfronteerd worden met financiële en/of materiële schade. Deze kunnen zijn enerzijds de rechtstreekse en anderzijds de onrechtstreekse financiële en materiële gevolgen.

De rechtstreekse financiële en materiële gevolgen

Deze zijn haast altijd te vinden. Het gaat om de opgelopen schade of het verlies dat op een directe manier voortspuit uit het misdrijf zelf. Hierbij kunnen wij misschien denken aan diefstal, waarbij er sprake is van verlies van je gsm, geld, juwelen en dergelijke. Het komt ook voor dat voor bepaalde slachtoffers niet zozeer de financiële, maar juist de emotionele waarde van de

---

⁴⁷ Corstens, *Het Nederlands strafprocesrecht* 2008, p.532-536.

gestolen goederen van belang is. De subjectieve waarde die aan sommige goederen kleeft, bijvoorbeeld juwelen, kan bijgevolg meer waarde toegekend worden en een invloed uitoefenen op de emotionele nasleep van het ganse gebeuren.

De onrechtstreekse financiële gevolgen

Naast het directe verlies of de beschadiging van goederen zijn er ook bijkomende kosten, die pas later komen en dus onrechtstreeks voortvloeien uit het misdrijf. De voornaamste categorie hierbij zijn de kosten die het slachtoffer maakt voor medische verzorging (o.a. huisarts, ziekenhuis of apotheker) en in bepaalde gevallen ook kosten om zich te laten bijstaan middels psychologische hulp. Het slachtoffer kan ook te maken krijgen met juridische kosten, zoals kosten voor verplaatsingen naar politie of rechtbank, administratieve regelingen, enzovoorts.⁴⁸

2.5.2 Lichamelijke gevolgen

Net als bij de financiële gevolgen kan ook deze categorie onderverdeeld worden in rechtstreekse en onrechtstreekse lichamelijke gevolgen.

De rechtstreekse lichamelijke gevolgen

Slachtoffers van criminaliteit kunnen rechtstreekse lichamelijke gevolgen aan hun slachtofferschap overhouden, namelijk verwondingen en letsels die door de dader(s) zelf toegebracht werden of die direct ten gevolge van het misdrijf ontstaan zijn. De soort letsels of verwondingen varieert sterk van geval tot geval. Een groot aantal verwondingen bevindt zich vaak aan het aan het gezicht, hoofd en ogen. Ook fracturen aan ledematen kan er optreden.

De onrechtstreekse lichamelijke gevolgen

Slachtoffers kunnen ook last hebben van langdurige lichamelijke gevolgen: enerzijds de eigenlijke fysieke gevolgen of de lichamelijke letsels die langere termijn aanwezig zijn en anderzijds de zogenaamde psychosomatische klachten. Deze laatst genoemde zijn klachten die zich lichamelijk (somatisch) uiten, maar die ontstaan vanuit een psychologische oorsprong, vaak vanuit een zekere spanning of angst. Slachtoffers van een aantal geweldsdelicten kunnen

---

⁴⁸ <http://www.thesis.net/franchimont/franchimont.htm> 07 augustus 2017

voornamelijk te kampen hebben met slaapstoornissen of chronische nervositeit. Ook andere lichamelijke klachten kunnen een psychologische oorsprong hebben, zoals hartklachten, misselijkheid, spierspanningen of vermoeidheid. De stress en spanning die slachtoffers ervaren heeft ten gevolge van het misdrijf wordt dus soms lichamenlijk geuit. Sommige slachtoffers dienen bovendien medicatie te gebruiken om één of meerdere van deze klachten te verhelpen. Vooral slachtoffers die in contact komen met gewelddadige delicten, vertonen meer van deze psychosomatische klachten.⁴⁹

2.5.3 Psychologische gevolgen

Bij slachtoffers die geweld hebben ervaren, komen de kenmerken van een shock sterk naar voren. Ten eerste kan angst al aanwezig zijn op het moment van het misdrijf, bijvoorbeeld omdat men op dat specifieke moment vrees had voor zijn eigen leven. Slachtoffers ervaren deze angst vooral wanneer ze oog in oog komen te staan met de dader(s). Als slachtoffer word je onverwachts geconfronteerd met een onaangename gebeurtenis, waarbij het bestaande evenwicht in je leven abrupt verstoord wordt. Dit kan ertoe leiden dat personen een sterk gevoel van machteloosheid ervaren. Vervolgens krijgen slachtoffers soms te kampen met een groter onveiligheidsgevoel na het al het gebeurde. Bepaalde slachtoffers ervaren een schuldgevoel of schamen zich om het feit dat ze slachtoffer van een bepaald delict zijn geworden. Ze verwijten zichzelf dat ze het delict niet hebben kunnen voorkomen, ookal was er daarvoor eigenlijk geen mogelijkheid. Ze stellen zichzelf dan verantwoordelijk voor het gebeurde. Bepaalde slachtoffers denken vervolgens regelmatig terug aan de feiten. Sommigen proberen daarbij de feiten van zich af te weren, bijvoorbeeld door het vermijden van denkbeelden of plaatsen die hen aan het misdrijf laten denken. Ze komen daarbij in contact met emoties, denkbeelden en handelingen die herinneringen oproepen aan de feiten, zodanig dat het delict terug levendig voor de geest gehaald wordt.⁵⁰

---

⁴⁹ <http://www.thesis.net/franchimont/franchimont.htm> 07 augustus 2017

⁵⁰ Idem.

2.5.4 Sociaal-gedragsmatige gevolgen

Slachtoffers hebben iets onaangenaams ervaren en dat kan gepaard gaan met sociale gevolgen die zich manifesteren op hun directe omgeving. Sommige slachtoffers passen bovendien hun gedrag gedeeltelijk aan om een nieuwe slachtofferervaring in de toekomst te voorkomen. Sommige vriendschapsrelaties worden bijvoorbeeld stopgezet of verwaterd, omdat er te weinig reactie op de slachtofferervaring komt of omdat het slachtoffer zich niet begrepen voelt door de reacties van anderen. Daarnaast vertoont het slachtoffer soms een verhoogd wantrouwen ten aanzien van zijn omgeving. Dit resulteert soms in een sociaal isolement, voornamelijk vanuit een angst- en onveiligheidsgevoel.⁵¹

2.5.5 Secundaire victimisering

Hierbij gaat het erom dat het slachtoffer nogmaals geconfronteerd wordt met gevolgen van het delict, vanwege negatieve sociale reactie(s), bureaucratische rechterlijke procedures en andere instanties. Het blijkt zelfs dat ook in de medische sector het slachtoffer gezien wordt als patiënt en is er niet altijd voldoende aandacht voor de specifieke psychologische gevolgen. Ze krijgen ook te maken met opdringerige journalisten die ongevraagd van alles in de kranten schrijven. Er kunnen zelfs bepaalde gegevens worden gepubliceerd in de pers, terwijl het slachtoffer het misschien als geheim wilde houden. Het publiek kan het bericht uit de krant lezen en misschien andere negatieve conclusies trekken, die het slachtoffer weer kan kwetsen.⁵²

---

⁵¹ <http://www.thesis.net/franchimont/franchimont.htm> 07 augustus 2017

⁵² Idem.

Hoofdstuk 3 Aandacht voor slachtofferschap

Binnen de strafrechtspleging zijn er diverse personen en organen betrokken. Wij kennen de verdachte, het slachtoffer, raadsman, politie rechter en het Openbaar Ministerie. Opmerkelijk is dat het slachtoffer geen wezenlijke rol vervuld binnen het strafproces. Maar dit betekent niet dat de positie van het slachtoffer de laatste decennia niet is versterkt.⁵³

De slachtoffers van een strafbaar feit of diens nabestaanden hebben lange tijd een ondergeschikte rol gespeeld in het strafproces. Aan het strafproces werd uitsluitend een verticaal karakter toegekend. Het werd gekenmerkt als een geschil tussen de overheid en de vermoedelijke dader van een strafbaar feit. Het slachtoffer werd geheel aan de zijlijn achter gelaten. Tegenwoordig wordt een delict vooral aangemerkt als een inbreuk op de persoonlijke rechten van het slachtoffer en niet langer meer uitsluitend als een schending van de publieke rechtsorde. Dus nu kan er niet gezegd worden dat het strafprocesrecht uitsluitend verticaal is. Dit zien wij ook uit het feit dat het slachtoffer in de loop van de jaren steeds meer rechten en bevoegdheden heeft gekregen. Slachtoffers en diens nabestaanden kunnen wij nog steeds niet zien als een volwaardige procespartij, omdat heel wat rechten ontbreken, maar vergeleken met de historie merken wij dat er toch heel veel is veranderd in zijn positie.

3.1 Slachtofferhulp in Nederland

In Nederland kunnen slachtoffers terecht bij Slachtofferhulp Nederland, voor het verwerken, herstellen of verlichten van hun materiële en immateriële schade. Slachtofferhulp Nederland werkt met 1300 onbetaalde en 350 betaalde medewerkers. Zij zijn verspreid over ruim 75 bureaus waar slachtoffers voor hulp terecht kunnen. De medewerkers van Slachtofferhulp Nederland volgen trainingen om slachtoffers zo goed en deskundig mogelijk bij te kunnen staan. De hulp van Slachtofferhulp Nederland is altijd kosteloos.

---

⁵³ Mr. G.J.M. Corstens, *Het Nederlands strafprocesrecht* 2008, p.75.

Voor nabestaanden van een geweldsmisdrijf en voor slachtoffers van een ernstig gewelds- of zedenmisdrijf (met een complex aan gevolgen) heeft Slachtofferhulp Nederland speciale hulpverleners, de zogenaamde casemanagers.

Slachtoffer hulp Nederland biedt slachtoffers emotionele, juridische en praktische hulp.

- Emotionele hulp: de reacties van slachtoffers na een ingrijpende gebeurtenis kunnen wellicht lijden tot bepaalde lichamelijke klachten. Hierbij kan deze instantie slachtoffers bijstaan.
- Juridische hulp: vaak hebben slachtoffers weinig weet van juridische mogelijkheden. Slachtofferhulp Nederland biedt informatie over juridische procedures en verzekeringen en daarnaast geven zij slachtoffers instructies hoe zij hun geleden schade kunnen verhalen op de dader. Indien er een fonds bestaat, bij wie het slachtoffer een uitkering kan aanvragen, verlenen zij hulp voor het invullen van de nodige formulieren. Verder kunnen slachtoffers van bepaalde delicten, aan de rechter, Officier van Justitie en verdachte vertellen over de gevolgen van een misdrijf. Dit gebeurt via spreekrecht tijdens de rechtszitting of een schriftelijke slachtofferverklaring. Slachtofferhulp Nederland begeleidt hierbij.
- Praktische hulp: als slachtoffer kan je in de praktijk geconfronteerd worden met heel veel zaken, zoals het schrijven van brieven, naar de politie, advocaat of rechtbank gaan en Slachtofferhulp Nederland begeleidt ook hierbij.⁵⁴

Casemanagement voor nabestaanden van levensdelicten en ernstige Gewelds- en Zedendelicten

In Nederland krijgen nabestaanden van levensdelicten voldoende hulp door speciale (betaalde)hulpverleners, de zogenaamde casemanagers. Deze casemanagers zijn vertrouwenspersoon en fungeren als een spin in het web. Zij helpen bijvoorbeeld bij het regelen van de uitvaart, ondersteunen in het contact met allerlei instanties en begeleiden bij het strafproces. De casemanagers werken nauw samen met de politie en het OM. De begeleiding door een casemanager van Slachtofferhulp Nederland start zo snel mogelijk na het misdrijf en eindigt nadat het vonnis in kracht van gewijsde is gegaan. Slachtoffers van ernstige gewelds- en

---

⁵⁴ <http://www.slachtofferwijzer.nl/organisaties/slachtofferhulpnederland> 10 juni 2017

zedenmisdriven die door het delict een complex aan gevolgen ondervinden, kunnen op professionele hulp van casemanagers rekenen.⁵⁵

Online hulp aan jongeren

In Nederland bestaat er mogelijkheid voor jongeren tussen de 12 en 18 jaar om via een chat vragen te stellen aan een medewerker van Slachtofferhulp Nederland, na een ingrijpende gebeurtenis als geweld, mishandeling, verkeersongeluk of een calamiteit.⁵⁶

Lotgenoten

Slachtofferhulp Nederland heeft de mogelijkheid om persoonlijke ervaringen te delen met mensen die hetzelfde hebben meegemaakt. Op hun website vind je voor verschillende groepen slachtoffers een lotgenotenforum.⁵⁷

Schadefonds Geweldsmisdrijven

In 1975 kwam in Nederland het Schadefonds Geweldsmisdrijven tot stand. Dit is een rechtspersoon en tevens een zelfstandig bestuursorgaan, wiens taken zijn neergelegd in de Wet Schadefonds geweldsmisdrijven. Slachtoffers van geweldsmisdrijven, die ernstig lichamelijke of geestelijk letsel hebben opgelopen, hebben recht op een uitkering van het fonds, voor zover niet op andere wijze in de vergoeding van deze kosten kan worden voorzien. Ook kunnen hun nabestaanden een beroep doen op het fonds.⁵⁸

3.2 Rechten van het slachtoffer

Als wij ons wetboek van strafvordering goed doornemen, dan zien wij dat de mogelijkheden voor een tegemoetkoming aan slachtoffers zeer beperkt is. Gelet op de positie van het slachtoffer als benadeelde, realiseren wij als maatschappij dat zijn positie dient te worden versterkt. De politie, het OM en de rechterlijke macht zijn de actoren, die in de praktijk worden geconfronteerd met de vraag op welke wijze zij het slachtoffer tegemoet kunnen komen. Voor

---

⁵⁵ <http://www.slachtofferwijzer.nl/organisaties/slachtofferhulpnederland> 10 juni 2017

⁵⁶ Idem.

⁵⁷ Idem.

⁵⁸ Artt. 1 jo 2 Wet schadefonds geweldsmisdrijven.

het slachtoffer is belangrijk dat er duidelijkheid bestaat over de rechten, waarop hij aanspraak maakt en over de mogelijkheden die hem in het vooronderzoek en op de terechtzitting ten dienste staan.

De volgende zaken zijn voor een slachtoffer van eminent belang:

- Recht op informatie over de strafrechtelijke procedure tegen de verdachte, met inbegrip van de afloop;
- recht op correcte bejegening;
- recht op informatie over de mogelijkheden van schadevergoeding;
- recht op kennisneming van processtukken;
- recht op het toevoegen van stukken aan het procesdossier, bijvoorbeeld de schriftelijke slachtofferverklaring;
- recht op bijstand van een raadsman;
- recht op een tolk;
- spreekrecht.⁵⁹

Het Nederlands Wetboek van Strafvordering is laatstelijk gewijzigd op 17 juni 2017. In het Eerste boek, Titel 3A van het Nederlands Wetboek van Strafvordering is de positie van het slachtoffer geregeld. De titel valt uiteen in:

- een eerste afdeling ('Definities');
- tweede afdeling ('Rechten van het slachtoffer') en
- een derde afdeling ('Schadevergoeding').⁶⁰

De rechten van het slachtoffer die geregeld zijn in de Nederlandse wet, zijn als volgt:

- ***Een correcte bejegening van het slachtoffer:*** Middels art. 51aa WvSv tracht men begrijpelijke informatie te verschaffen aan slachtoffers en benadeelden, zodat zij voor hulp terecht kunnen naar een instelling voor slachtofferhulp. Art. 51 ab geeft aan dat de ambtenaar van politie, de officier van justitie of de andere opsporingsambtenaar bij de 1^e kennismaking met het slachtoffer, hem al op de hoogte dient te stellen van de rechten die hem toekomen.

---

⁵⁹ <http://www.thesis.net/franchimont/franchimont.htm> 07 augustus 2017

⁶⁰ <http://wetten.overheid.nl/BWBR0001903/2017-06-17> 17 juni 2017

- **Recht op informatie over de strafrechtelijke procedure tegen de verdachte, met inbegrip van de afloop:** De officier van justitie dient volgens art. 51 ac er zorg voor te dragen dat het slachtoffer onverwijld in kennis wordt gesteld van zijn recht om voldoende informatie te ontvangen over de aanvang en voortgang van de zaak.
- **Recht op kennisneming van processtukken:** Art. 51b lid 1 maakt het mogelijk dat het slachtoffer aan de officier van justitie kan verzoeken om kennis te nemen van de processtukken die voor hem van belang zijn.
- **Recht op het toevoegen van stukken aan het procesdossier:** Volgens art. 51b lid 2 kan het slachtoffer aan de officier van justitie verzoeken om stukken die hij relevant acht voor de beoordeling van de zaak aan het dossier toe te voegen. De officier van justitie oordeelt of die stukken als relevante processtukken kunnen worden gekwalificeerd (art. 51b lid 3) en deelt het mee aan het slachtoffer (art. 51b lid 4). Indien de officier weigert de stukken toe te voegen, deelt hij dat schriftelijk mee. Hiertegen kan binnen twee weken bezwaar worden gemaakt bij het gerecht.
- **Recht op bijstand:** Het slachtoffer kan zich doen bijstaan door een advocaat, door zijn wettelijke vertegenwoordiger en tevens door een persoon naar keuze op grond van art. 51c lid 2. De bijstand aan een slachtoffer door zijn wettelijke vertegenwoordiger of door een persoon naar keuze, dan wel de vertegenwoordiging van het slachtoffer door een wettelijk vertegenwoordiger of gemachtigde kan worden geweigerd, in het belang van het onderzoek of het belang van het slachtoffer. Deze weigering dient gemotiveerd te worden (art. 51c lid 4).
- **Recht op een tolk:** Indien het slachtoffer de Nederlandse taal niet of niet voldoende beheerst, kan hij zich laten bijstaan door een tolk om het te laten vertalen in een voor hem begrijpelijke taal. Dit is geregeld in artt. 51c lid 5 jo art. 51ca.
- **Spreekrecht:** Op 1 januari 2005 is de Wet spreekrecht voor slachtoffers in werking getreden. Art. 51 e regelt het spreekrecht en geeft aan door wie het spreekrecht kan worden uitgeoefend en geeft tevens aan ingeval van welke misdrijven het spreekrecht kan worden uitgeoefend. Het spreekrecht geldt voor strafbare feiten waarop 8 jaar of meer gevangenisstraf is gesteld en voor een aantal andere misdrijven die in de wet zijn genoemd (art. 51e lid 4 Sv). Indien het slachtoffer de leeftijd van twaalf jaren nog niet

heeft bereikt, kan het spreekrecht worden uitgeoefend door zijn wettelijke vertegenwoordigers (art. 51 e lid 6).

- **Recht op schadevergoeding:** Art. 51 f geeft de mogelijkheid dat degene die rechtstreeks schade heeft geleden door een strafbaar feit, zich terzake van zijn vordering tot schadevergoeding als benadeelde partij kan voegen in het strafproces.

In het Surinaams Wetboek van Strafvordering zijn de rechten van de slachtoffers genoemd in het 3^e boek, Titel 3 onder de 3^e afdeling met als kopstuk “Beledigde partij”. De term “beledigde partij” is een verouderde term voor “benadeelde partij”. De artikelen 316-323 die aan de orde komen, regelen het volgende:

- **Recht op schadevergoeding:** Art. 316 lid 1 WvSv. handelt erover dat de beledigde partij zich in 1^e aanleg kan voegen als benadeelde partij om een schadevergoeding op te eisen. Indien hij dit verzuimt te doen in 1^e aanleg, kan hij dat in hoger beroep niet meer doen krachtens art. 317 lid 1 WvSv.

Op grond van art. 320 WvSv. dient de beledigde partij stukken over te leggen, om de omvang van de geleden schade te bewijzen. Hierbij mag hij geen getuigen of deskundigen voor de rechter brengen. Hij heeft wel het recht deskundigen of getuigen vragen te stellen over de geleden schade op basis van art. 321 lid 1 WvSv.

- **Recht op bijstand:** Art.319 lid 1 WvSv. geeft aan dat de beledigde partij zich kan laten vertegenwoordigen door een advocaat of een andere gemachtigde.
- **Recht op kennisneming van processtukken:** Art.319 lid 2 WvSv. geeft de mogelijkheid dat de beledigde partij of diens advocaat of een ander gemachtigde de mogelijkheid heeft, om ter griffie inzage te nemen van de processtukken, zonder dat zij de voortzetting van de zaak tegen houden. Hij kan tevens op kosten afschriften van die stukken krijgen (lid 3). Indien het Hof op de hoogte is van de onvermogenheid, kan hij de stukken kosteloos verkrijgen van het Hof (lid 4)
- Art. 322 WvSv. geeft de beledigde partij de kans om zijn eis toe te lichten of te laten toelichten, nadat getuigen en verdachten zijn gehoord en als gevolg daarvan de vervolgingsambtenaar een straf of maatregel heeft voorlegt aan het Hof.
- Over beide vorderingen doet het Hof gelijktijdig uitspraak ingevolge art.323 lid 1 WvSv. De vordering is slechts ontvankelijk, als de verdachte een straf of maatregel opgelegd

krijgt ingevolgde lid 2 van hetzelfde artikel. Bij toewijzing van de vordering, wordt het verdachte geheel of ten delen veroordeeld in de kosten, die de beledigde partij heeft gemaakt en die hij nog zal moeten maken voor de tenuitvoerlegging van het vonnis (lid 3). De kosten die nodeloos zijn gemaakt, laat het Hof hierbuiten (lid 4).

Wordt het vonnis niet of ten delen toegewezen, kan het Hof besluiten de beledigde partij geheel of gedeeltelijk te veroordelen in de kosten, die de verdachte ten behoeve van zijn verdediging heeft moeten maken.

Dat rechten van slachtoffers zijn opgenomen in ons WvSv., zal de volgende onderwerpen moeten waarborgen:

- Positie van het slachtoffer;
- Juridische bescherming, alsmede de mate daarvan en de gestelde eisen daaraan te kunnen voldoen;
- Dit zal moeten bijdragen aan de genoegdoening van het slachtoffer;
- Een apart wet voor slachtoffer brengt een versterking van de positie van het slachtoffer;
- En kan deze deelnemen in het strafproces als zelfstandige procesdeelnemer;
- Tevens kan het verhaal op schade worden geregeld.

De positie van slachtoffers op internationaal vlak

Op internationaal vlak is er ook een toenemende aandacht voor slachtoffers van misdrijven.

Op 29 november 1985 heeft de algemene vergadering van de Verenigde Naties de ‘Declaration of Basic Principles of Justice for Victims of Crimes and abuse of Power’ aangenomen. In deze verklaring zijn rechten voor slachtoffers van misdrijven opgenomen. De verklaring is een aanbeveling voor de lidstaten die aangesloten zijn bij de Verenigde Naties. Verklaringen hebben een niet-bindende werking, dus slachtoffers kunnen aan deze verklaring niet rechtstreeks rechten ontleen.⁶¹

Ondanks verklaringen niet-bindend zijn, kunnen zij dienen als richtlijn voor de rechten van slachtoffers en kan het een bijdrage leveren, waardoor de lidstaten ernaar werken om de positie van het slachtoffer te versterken.

---

⁶¹ <http://legal.un.org/avl/ha/dbpjvcap/dbpjvcap.html> 30 maart 2017

Verder is vergoeding van geestelijke- en lichamelijke letsel aan de orde gekomen in deze verklaring en worden de lidstaten aangemoedigd om fondsen op te richten, ter compensatie van de schade.⁶²

3.3 Slachtoffergerichte instanties in Suriname

Slachtoffers ervaren een geweldsdelict vaak als een schokkende gebeurtenis, waardoor een begeleiding nodig is. Na een schokkende gebeurtenis heeft het slachtoffer meestal een trauma, die met heel veel onverklaarbare gevoelens gepaard gaan. Een slachtoffer moet leren hoe hij hiermee moet kunnen omgaan, om weer een normaal leven te kunnen leiden. Hierbij kunnen vertrouwelijke gesprekken alsmede andere juridische hulp een belangrijke bijdrage leveren. Er zijn verschillende soorten slachtoffers, die voor hun slachtofferhulp terecht kunnen bij een bepaalde instantie. De instanties die wij zoal in Suriname kennen, zijn:

- **Bureau Familierechtelijke Zaken:** het is gevestigd aan de Kernkampweg no 29 en houdt zich bezig met jeugd beschermende maatregelen, zoals zorgen dat elke minderjarige onder ouderlijke macht staat of onder gezag van een voogd en toeziende voogd zijn.⁶³
- **Bureau Rechtszorg:** het is gevestigd aan de Gongrijpstraat no 1-3. Deze heeft als hoofdtaak het verlenen van rechtshulp aan rechtszoekenden. Krachtens de wet kan deze instantie een bijdrage leveren voor het toevoegen van een raadsman in een civiele- of strafzaak, die kosteloos kan procederen voor de cliënt. Kosteloze rechtsbijstand is geregeld in artt. 12 lid 2 GW jo 736 BW. Hierbij let men vooral op het vermogen van de cliënt om vast te stellen dat hij/zij inderdaad niet zelf in staat is om een raadsman te betalen. Hierbij kan de rechtszoekende niet zelf bepalen wie hij/zij als raadsman wenst te hebben. Enkele advocaten hebben zich bij deze instantie geregistreerd en volgens een tourbeurtensysteem krijgt de cliënt een raadsman toegewezen.⁶⁴
- **Bureau Slachtofferzorg:** deze is gevestigd aan de Keizerstraat 155 en tracht hulp te verlenen aan slachtoffers van o.a. geweldsmisdrijven, zedenmisdrijven en huiselijk

---

⁶² Art. 13 Declaration of Basic Principles of Justice for Victims of Crimes and abuse of Power

⁶³ http://www.nospang.net/index.php?option=com_content&view=article&id=34736:gebouw-bufaz-dreigt-in-te-storten&catid=73:binnenland&Itemid=65 27 maart 2017

⁶⁴ <http://www.gov.sr/ministerie-van-juspol/over-justitie-en-politie/departementen/hoofdafdeling-rechtsaangelegenheden/bureau-rechtszorg.aspx> 30 maart 2017

geweld. Ook kunnen nabestaanden of getuigen van zelfdoding terecht op het bureau. Hun taakomschrijving omvat het sociaal en psychisch begeleiden van slachtoffers, alsmede het bijstaan van deze slachtoffers bij praktische en juridische afhandeling van het proces. Verder worden cliënten indien nodig doorverwezen naar andere hulpverlenende instanties. De begeleiding vindt plaats door een team van maatschappelijk werkers, die zich ook dienen te houden aan de geheimhoudingsplicht. dat betekent dat zij zeer vertrouwelijk dienen om te gaan met informatie van de slachtoffers.⁶⁵

- **Bureau Slachtofferhulp Nickerie:** dit bureau is gevestigd op het hoofdkantoor van Justitie en Politie in Nieuw Nickerie en is opgericht met als doel dat er meerdere bureaus zijn, waar slachtoffers voor hun nodige hulp terecht kunnen.⁶⁶
- **Jeugdzaken Korps Politie Suriname:** houdt zich bezig met het onderzoeken van strafbare feiten waarbij jeugdigen van 0 tot 18 plegers of slachtoffers zijn.
- **Stichting Kinder- en Jongeren Telefoonlijn (KJT):** jongeren van 6 tot 25 jaar hebben de mogelijkheid om bellen op het nummer 123, als zij een probleem hebben, die zij wensen uit te praten v.b. mishandeling. Deze doelgroep kan van 8.00 uur-16.00 uur kosteloos en anoniem bellen. Ook gaan medewerkers van deze autoriteit naar scholen, zodat zij met jongeren kunnen praten over diverse onderwerpen. Sinds 7 februari 2015 beschikt de KJT een eigen website, namelijk www.bel123.org ter uitbreiding van hun dienstverlening.⁶⁷
- **Stichting Stop Geweld Tegen Vrouwen:** deze stichting staat gevestigd aan de Verlengde. Gemenelandsweg 18d en heeft als taak het bevorderen van gezonde partnerrelaties, voorkoming en bestrijding van huiselijk geweld/ geweld tegen vrouw en het bevorderen van gelijkheid tussen mannen en vrouwen. Slachtoffers van huiselijk geweld/ geweld kunnen rekenen op deskundige hulp van de medewerkers en kunnen hun zowel telefonisch als per mail bereiken of kunnen zelfs persoonlijk langs gaan.⁶⁸

---

⁶⁵ <http://www.gov.sr/ministerie-van-juspol/over-justitie-en-politie/departementen/hoofdafdeling-rechtsaangelegenheden/bureau-slachtofferzorg.aspx> 30 maart 2017

⁶⁶ <http://www.4cit.com/nickerie.html> 30 maart 2017

⁶⁷ <http://www.de-surinaamse-krant.com/2015/02/kinder-en-jongerentelefoon-heeft-nu.html> 30 maart 2017

⁶⁸ <http://www.stopgeweld.sr/> 27 maart 2017

Conclusies

Genoegdoening aan slachtoffers is binnen ons huidig recht geen wettelijke term en ook geen zelfstandig juridisch leerstuk. Uit betekenissen van genoegdoening merken wij dat men hiermee bedoeld iets goed maken of tegemoet komen. Er moet dus iets gedaan worden, zodat hetgeen dat de relatie tussen partijen verslechterd, wordt gecompenseerd, met als doel herstel en behoud van die relatie. Er is in het verleden iets misdadig en dat moet dus in de toekomst worden hersteld. Binnen deze context merken wij waarom genoegdoening geen zelfstandig strafrechtelijk leerstuk is. Een reden waarom deze term in de strafrechtspleging nauwelijks een rol speelt, kan zijn omdat ons strafrecht traditioneel de overheid het recht toekent, om repressief op te treden tegenover de schuldige/dader. Het vervolgingsmonopolie ligt bij het Openbaar Ministerie. Genoegdoeningsrelatie impliceert een horizontale relatie tussen dader en slachtoffer en er wordt verwacht dat de dader optreedt om het slachtoffer een bepaalde vorm van tegemoetkoming te verschaffen. Ons strafrecht impliceert geen horizontale, maar verticale relatie tussen overheid en burger.

Welk middel het meest geschikt is om de genoegdoening te realiseren, is heel moeilijk te bepalen. Het kan in de vorm van geld, berouw, een bekentenis. Essentieel is slechts dat het persoonlijk afkomstig moet zijn van de schender. Genoegdoening wordt aangetast als het afkomstig is van een verzekeringsmaatschappij of van een fonds. Soms kan een slachtoffer zelfs genoeg nemen met een bepaalde soort erkenning van zijn leed.

Als wij letten op de rol van het slachtoffer binnen het strafprocesrecht, kunnen zij verschijnen als degene die aangifte doet van een strafbaar feit, degene die getuigt over hetgeen hij/zij heeft ondervonden, als klager ingeval het Openbaar Ministerie besluit een zaak niet te vervolgen, als spreekgerechtigde of als benadeelde partij.

Ook kent ons WvSv. misschien (nog) niet zo een sterke positie toe aan het slachtoffer, merken wij dat er in de loop van de tijd toch wel meer invulling is gegeven aan hulp voor slachtoffers: Bureau Familierechtelijke Zaken, Bureau Rechtszorg, Bureau Slachtofferzorg. Het wijzigen van het WvSv. kan de positie van slachtoffers in ons strafrecht nog meer versterken, maar dat is niet identiek aan de notie van genoegdoening. Bij genoegdoening ligt de nadruk niet op het slachtoffer, maar op de relatie tussen de dader en het slachtoffer. Genoegdoening heeft als doel de relatie tussen betrokkenen te herstellen. Bij slachtoffers kan er behoefte ontstaan om wraak te

nemen, maar dit is volgens ons huidig recht ongeoorloofd. Hierbij kunnen partijen elkaar over en weer schade blijven toebrengen en hun onderlinge relatie kan steeds blijven verslechteren. Het strafrecht dient dus te bemiddelen, zodat partijen tot verzoening komen. De kern van verzoening ligt in het innerlijke van beide partijen en moet uit het hart van beide partijen komen. Vergelding op zich is een zelfstandig doel van het strafrecht en het gaat hierom dat de dader een verdiende straf krijgt. Hiermee kan het conflict tussen partijen formeel door het recht worden beëindigd. Vergelding gaat niet samen met genoegdoening, maar kan ergens daarbij wel bijdragen.

Zowel bij genoegdoening als bij de begrippen vergelding, wraak, verzoening en vergeving gaat het om een bepaald onrecht en het slachtoffer en de dader zijn steeds de 2 belangrijkste partijen, die hierbij betrokken zijn. Maar genoegdoening kunnen wij niet zomaar gelijk stellen aan deze begrippen. Genoegdoening richt zich op de handeling van de dader in de richting van het slachtoffer, zodat het gedane onrecht naar de achtergrond verdwijnt. Bij wraak, vergelding en vergeving ligt de nadruk meer op het slachtoffer. Hierdoor valt te concluderen dat genoegdoening meer raakvlakken heeft met het begrip verzoening.

Genoegdoening kan ook niet gelijk gesteld worden met schadevergoeding of compensatie. Deze begrippen leggen de nadruk op herstel van de oorspronkelijke situatie. Genoegdoening richt zich op herstel van de relatie tussen betrokkenen en niet op herstel van de oude situatie.

Aanbevelingen

Suriname kent inmiddels al heel wat slachtoffergerichte instanties, waar zij terecht kunnen voor de nodige hulp. Binnen de Surinaamse wetgeving zijn er leemten als wij letten op de rol van het slachtoffer als spreekgerechtigde en benadeelde partij. Door het uitoefenen van het spreekrecht, kan een slachtoffer de dader en de rechter op de hoogte stellen over de gevolgen, die hij heeft ondervonden als gevolg van het strafbaar feit. Het spreekrecht is nog niet wettelijk vastgelegd in het Surinaams WvSv. Het spreekrecht toekennen aan de benadeelde partij is niet slechts voldoende. De directe wederkerigheid in de relatie tussen slachtoffer en verdachte kan worden bekrachtigd, als de verdachte persoonlijk aanwezig is op de zitting en daarnaast reageert op hetgeen het slachtoffer zegt. Uit zijn reactie moet de herkenning en erkenning van het onrecht en van het slachtoffer af te leiden zijn, om aan genoegdoening te kunnen bijdragen.

In Nederland zijn er fondsen opgericht, waardoor slachtoffers de geleden schade als gevolg van een strafbaar feit ergens kunnen verhalen. Suriname kent geen fondsen, waar het slachtoffer zijn geleden schade kan verhalen. Suriname is een Derde Wereldland en zoiets in Suriname introduceren zou de druk op overheidsuitgaven enorm vergroten. Het slachtoffer moet genoegen nemen met de openbare erkenning en dat de dader een verdiende straf krijgt.

Het Nederlands WvS. is meerdere malen gewijzigd, om het slachtoffer zodoende steeds een betere positie te geven. Gelet op de materiële als immateriële schade alsmede de gevolgen die het slachtoffer ondervindt door het strafbaar feit, is het raadzaam dat wij in de loop der tijd toch wel uitkijken naar meer mogelijkheden om zijn positie nog meer te kunnen versterken.

Lijst van geraadpleegde bronnen

Literatuur

- **Cleiren 2003**
C.P.M. Cleiren, *Het opstandige slachtoffer*, Deventer: Kluwer 2003.
- **Corstens 2008**
G.J.M. Corstens, *Het Nederlands strafprocesrecht*, Deventer: Wolters Kluwer 2008.
- **Nagel 1977**
W.H. Nagel, *De functies van de vrijheidsstraf*, Alphen aan den Rijn: Samson uitgeverij 1977.
- **Omale 2012**
D.J.O. Omale, *Restorative Justice and Victimology*, Oisterwijk: Wolf Legal Publishers 2012.
- **Nieuwenhuis 1979**
J.H. Nieuwenhuis, *Drie beginselen van contractenrecht*, Leiden: Kluwer 1979.
- **Walgrave 1999**
L. Walgrave, 'Op zoek naar een kader voor een herstelrechtelijk rechtsmodel', in: L. Dupont en F. Hutsebaut (eds.), *Herstelrecht, Tussen toekomst en verleden*, Liber Amicorum Tony Peters, p. 579 en eerder in G. Bazemore and L. Walgrave, 'Restorative Juvenile Justice' in: Search of Fundamentals and an Outline for Systematic Reform, in: Bazemore G. and Walgrave L. (ed.), *Restorative Juvenile Justice: Repairing the Harm by Youth Crime*, Criminal Justice Press 1999.

Internet

- <http://www.iisr.nl/tekst-uitgesproken-door-sandew-hira-op-zijn-persconferentie-van-8-december-2015/>
- <http://www.srherald.com/suriname/2016/07/01/bouterse-waarheidsvinding-zal-voor-echte-verzoening-zorgen/>
- <http://zakelijk.infonu.nl/juridisch/98392-victimologie-of-slachtofferkunde.html>

- <https://www.hofmanshelpt.nl/schadeposten-en-schadevergoeding/materiele-schade-en-immateriele-schade/>
- <https://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/rechtspraak-en-geschiedenis/vraag-en-antwoord/hoe-verloopt-een-strafrechtelijke-procedure>
- <http://www.ethesis.net/franchimont/franchimont.htm>
- <http://www.slachtofferwijzer.nl/organisaties/slachtofferhulpnederland>
- <https://zoek.officielebekendmakingen.nl/kst-30143-3.html>
- http://www.nospang.net/index.php?option=com_content&view=article&id=34736:gebouw-bufaz-dreigt-in-te-storten&catid=73:binnenland&Itemid=65
- <http://www.gov.sr/ministerie-van-juspol/over-justitie-en-politie/departementen/hoofdafdeling-rechtsaangelegenheden/bureau-rechtszorg.aspx>
- <http://www.gov.sr/ministerie-van-juspol/over-justitie-en-politie/departementen/hoofdafdeling-rechtsaangelegenheden/bureau-slachtofferzorg.aspx>
- <http://www.4cit.com/nickerie.html>
- <http://www.de-surinaamse-krant.com/2015/02/kinder-en-jongerentelefoon-heeft-nu.html>
- <http://www.stopgeweld.sr/>
- <http://wetten.overheid.nl/BWBR0001903/2017-06-17>
- <http://legal.un.org/avl/ha/dbpjvcap/dbpjvcap.html>
- <http://www.dbsuriname.com/dbsuriname/index.php/rubriek-wet-en-praktijk-het-spreekrecht/>

Jurisprudentie

- HR 7 maart 1972, NJ 1973, 35

Wetsteksten

- Surinaams Wetboek van Strafrecht
- Surinaams Wetboek van Strafvordering
- Nederlands Wetboek van Strafvordering
- Wet Schadefonds Geweldsmisdrijven

- Wet van 17 april 1971, houdende regelen omtrent de politie in Suriname (Politiehandvest)

Verdragen

- Declaration of Basic Principles of Justice for Victims of Crimes and abuse of Power